

A woman with short brown hair, smiling, is wearing a white, ruffled, long-sleeved top and white pants. She is standing on a large, grey, textured rock. The background is black with numerous colorful confetti pieces (red, blue, yellow, green, purple) falling around her. The text "YERLİ MÜZİK" is overlaid in large white letters across the middle of the image.

YERLİ MÜZİK

YERLİ MÜZİK

TÜRKİYE'NİN ŞARKILI TARİHİNE ADANMIŞ
RESİMLİ KÜÇÜK SÖZLÜK

*A BRIEF ILLUSTRATED GLOSSARY OF TURKEY'S
HISTORY THROUGH MUSIC*

bi'bak

YERLİ MÜZİK*

* IN REFERENCE TO MUSIC, THE MUSIC INDUSTRY DEFINES YERLİ MÜZİK AS RECORDINGS PRODUCED WITHIN TURKEY FOR TURKISH-SPEAKING AUDIENCES.

Hangi siyasi yönetim, toplumsal kırılma veya ekonomik kriz olursa olsun - şarkılar hep bir ülkenin gelişimini ve değişimini yansıtır. Yani müzik ve müzisyenler dönemlerine tanıklık ederler. İşte şarkılar ve toplum arasındaki bu karşılıklı bağlantının Türkiye’de tecrübeli bir gözlemcisi var: Müzik tarihçisi, yazarı ve koleksiyoneri Murat Meriç, Berlin’deki proje mekanı bi’bak için **Yerli Müzik - Türkiye’nin Şarkılı Tarihi** adlı etkinlikler dizisinin kuratörlüğünü üstlendi. 2018 yılı boyunca gerçekleşen dokuz etkinlikte Osmanlı İmparatorluğu’nun son günlerinden günümüze kadar uzanan geniş bir zaman diliminden seçtiği şarkılarla Türkiye’nin farklı dönemlerinin siyasi ve kültürel klimasını anlattı. Yerli Müzik bir nevi “canlı radyo” deneyimi yaşatmayı amaçladı.

Türkiye’nin şarkılı tarihi, marşlarla başlayan, alaturka ve halk müziği ile şekillenen, batılılaşma sürecini takip eden, Avrupa’daki göçmen işçilerinin dertlerine tercüman olan ve günümüzün popüler şarkılarına kadar ulaşan uzun bir süreç. Elinizde tuttuğunuz bu küçük sözlük de bu sürecin izini sürüyor. Tarihi olayları anlatmasının yanı sıra Zeki Müren, Erkin Koray, Barış Manço ve Ajda Pekkan gibi kendileri tarih yazmış yıldızlara da yer veriyor. Bir yandan İşte Benim Zeki Müren veya Nikah Masası gibi kitlelerin gözdesi olmuş şarkılardan bahsederken diğer yandan Türk pop tarihinin pek bilinmeyen seslerine ve isimlerine de kulak kabartıyor. Uzun dostu halk türküsü Uzaylılar Hoşgeldiniz, Avrupalı turistlere memleket

çağırın Çağrı veya Almanya’da yaşayan Türkiyeli göçmenlere adanmış ve daha önce yayımlanmamış bir şarkı Berlin Berlin bunlara örnek. Sözlük, Gezi Parkı, Kreuzberg ve İMÇ gibi ilk bakışta belki bir araya gelmeyeceği düşünülen ama her biri Türkiye’nin sınırları içindeki ve ötesindeki müzik üretimine tanıklık etmiş önemli mekanları da es geçmiyor.

Murat Meriç, radyocu, yazar, müzik tarihçisi, araştırmacısı ve koleksiyoneri. 1996’da Müzik adlı dergiyi çıkartan ekipten. Sonrasında Roll mürettebatına katıldı. Birçok dergi ve gazetede yazıları yayınlandı. TRT için *Kırkbeşlik* adlı televizyon programını hazırlayıp sundu. *Pop Dedik / Türkçe Sözlü Hafif Batı Müziği* (İletişim Yayınları, 2006) ve *100 Şarkıda Memleket Tarihi* (Ağaçkakan Yayınları, 2016) adlı iki kitabı yayımlandı. 2017 senesi boyunca Açık Radyo’da, hafta içi her sabah *Şarkılarla Memleket Tarihi* adlı programı hazırladı ve sundu. Düzenli olarak Gazete Duvar, Kafa ve Spor Arena Plus’ta yazıyor. Online müzik platformu Motto Müzik için *Plak Dolabı* adlı programı hazırlayıp sunuyor.

No matter what political system, societal change or economical crisis - songs and musical trends always reflect on a country’s development. Music and musicians can, in this light, be considered as witnesses to history. In Turkey, this interconnectedness of songs and society, music and history has a qualified observer: Murat Meriç, music historian, author and collector, curated the live radio performances **Yerli Müzik - Turkey’s History Through Music** for bi’bak in Berlin. Throughout nine events in 2018, he presented a special selection of songs from the final days of the Ottoman Empire spanning until today and told the political and cultural climate of different eras in Turkey.

Turkey’s (music) history is a course that starts with marches, is shaped by alaturca and folk music, follows the conflicts of westernization, explores the problems suffered by migrant workers and their families, until it arrives in today’s popular songs. This glossary tracks this course by bringing out the highlights of Yerli Müzik. Besides reflecting on historical events, there certainly are some stars that became history themselves - such as *Zeki Müren*, *Erkin Koray*, *Barış Manço* or *Ajda Pekkan*. While presenting songs that were loved by the masses such as *İşte Benim Zeki Müren (Here I am, Zeki Müren)* or *Nikah Masası (Wedding Table)*, Yerli Müzik also digs out some unknown names and tunes of Turkish pop history. It includes new discoveries such as the alien-friendly outer-space-folk-song *Uzaylılar Hoşgeldiniz (Welcome, Aliens)*, a welcoming tune for European tourists, *Çağrı*

(*Tourism Song*), or an unpublished tune on Turkish migrants in Germany: *Berlin Berlin*. Ranging from ostensibly different places such as *Gezi Park*, *Kreuzberg* and *İMÇ*, the glossary moves through the diverse landscape of music production, drawing a map of music culture in Turkey and beyond.

Murat Meriç is a radio producer, author, music historian, collector and researcher. He founded and published the magazines *Müzik* and *Roll / Express*. His writings have been published in various magazines and newspapers. He produced the TV show *Kırkbeşlik* (45) for the channel TRT. He has published two books on popular music in Turkey: *Pop Dedik / Türkçe Sözlü Hafif Batı Müziği* (İletişim Yayınları, 2006) and *100 Şarkıda Memleket Tarihi* (Ağaçkakan Yayınları, 2016). In 2017 he produced the daily show *The Country’s History through Sounds* for the radio station Açık Radyo. Meriç regularly writes for the independent newspapers *Gazete Duvar*, *Kafa* and *Spor Arena Plus*. For the online music platform *Motto Müzik* he produces the show *Plak Dolabı*.

1 MAYIS MARŞI MAY DAY ANTHEM

Sarper Özsan imzalı marş. 1974 yılında Ankara Sanat Tiyatrosu tarafından sahneye konulan, Bertolt Brecht'in Maksim Gorki'den uyarladığı "Ana" adlı oyun için yazılmış. 1976'da ilk kez 1 Mayıs kutlamalarında söylenmiş. 34 kişinin hayatını kaybettiği, tarihe "kanlı 1 Mayıs" olarak geçen 1977 Taksim buluşmasında marş Dostlar Korosu seslendirmiş. Cem Karaca onlardan duymuş, Almanya sürgününden önce Dervişan'la yaptığı son plağa bu marşı almış. Öncesinde bir yorum daha var: Timur Selçuk, 1977 yılında yayımlanan albümünü "1 Mayıs Marşı" ile kapatıyor. 2010 yılında, yıllar sonra Taksim'de yapılan ilk kutlamada bu marşı yine Timur Selçuk seslendirdi. Marş, farklı dönemlerde Grup Yorum'dan Edip Akbayram'a pek çok isim tarafından kayıt altına alındı. Entere-san yorumlarından biri, 1986 yılında Mesut Çobancaoğlu'nun Frank Baier'le yaptığı "Dolap Niçin İnilersin" başlıklı plaktaki Türkçe-Almanca yorum.

This march has Sarper Özsan's signature. It was written in 1974 by the Ankara Art Theater for Bertolt Brecht's adaption of Maksim Gorki's "The Mother". In 1976 it was sung for the first time on the streets during May Day protests. Dostlar Chorus performed the anthem in 1977 during a demonstration in Taksim, where 34 people lost their lives, now known as "Bloody May Day". After hearing it, Cem Karaca included this anthem in his record with Dervişan before he went to exile in Germany. Another interpretation of the anthem existed already: it was the closing song of Timur Selçuk's album from 1977. In 2010, he performed the anthem in Taksim in reference to "Bloody May Day". The May Day anthem has also been adapted by many different artists, such as Grup Yorum or Edip Akbayram. An unexpected interpretation was made in 1986 by Mesut Çobancaoğlu and Frank Baier, who included a Turkish-German version of the anthem in their album "Dolap Niçin İnilersin".

→ CEM KARACA, GEZİ

555K

Anlamı "5. ayın 5. günü saat 5'te Kızılay'da buluşalım" olan parola. Dönemin başbakanı Adnan Menderes'e karşı ilk büyük kalkışmanın simgesi. Ankara'nın en büyük meydanı, 1960 yılının 5 Mayıs günü, İstanbul'da başlayan "özgürlük" hareketini desteklemek üzere bir araya gelenlerle doldu. O gün orada buluşanların dilinde "Osman Paşa Marşı" vardı: "Olur mu böyle olur mu? / Kardeş kardeşi vurur mu? / Kahrolası diktatörler / Bu dünya size kalır mı?" Marş, üç hafta sonra yapılan darbenin de simgesi oldu. 27 Mayıs 1960'ta ordu yönetime el koydu ve bu, Demokrat Parti hükümetinin sonu oldu; Başbakan Adnan Menderes ve iki bakan, asılarak idam edildi.

555K is an abbreviation for "Let's meet on the 5th day of the 5th month, at 5 o'clock at Kızılay". It refers to the first uprising against the Prime Minister Adnan Menderes. On the 5th May 1960, Kızılay square, the biggest square of Ankara, was filled with people who came together to support the freedom movement which had started in Istanbul. They were singing the "Osman Pasha Anthem": "Can it be like that? / Does a brother shoot his brother? / Damned dictators / Will this world be left for you?" The march also became the symbol of the coup that took place three weeks later. On the 27th May 1960, the army seized power, marking the end of the Democratic Party government. Prime Minister Adnan Menderes and two ministers were hanged.

→ GEZİ

ACILARIN KADINI [BERGEN] *THE WOMAN OF SORROWS [BERGEN]*

Bir trajedinin kahramanı. '70'li yılların ikinci yarısında büyük çıkış yapan, '80'li yılların başında en çok dinlenen tür olan arabeskin yıldızlarından. Lakabını en popüler şarkısından alıyor: "Acıların Kadını". Ankara'da konservatuvar okurken keşfedildi, gazinoların aranan yıldızı oldu ve İstanbul'a gitti. Kezzapla yaralanan yüzünü saçlarıyla kapatmış, bu görüntüsüyle büyük ilgi görmüştü. 1982'den itibaren art arda yaptığı albümlerin satışı milyonlara ulaştı. Bergen, 1989 yılında bir cinayete kurban gitti: Yüzüne kezzap atarak onu yaralayan ve sürekli peşinden gelen eski kocası tarafından, ününün doruğundayken öldürüldü.

The hero of a tragedy. She was one of the most popular stars in the genre of arabesk, which started in the '70s and peaked in the '80s. Her nickname derives from her most popular song: "The Woman of Sorrows". She was discovered while studying at the conservatoire in Ankara, then quickly became a star at night clubs and went to Istanbul. Her acid-scarred face was partly covered with hair, which attracted great attention. From 1982 onwards, the success of her albums reached millions. Bergen was assassinated in 1989: she was killed by her ex-husband, who had scarred her face with acid before and was stalking her ever since.

→ ARABESK, NİKÂH MASASI, ORHAN GENÇEBAY

AHMET KAYA

Devrimci şarkıcı. '80'li yıllarda art arda yayımladığı albümlerle darbe sonrasında insanlara umut verdi. İlerleyen yıllarda baskıdan ve yasaklardan nasibini aldı, albümleri toplatıldı, konserlerine izin verilmedi, hapis yattı. 1999 yılında katıldığı bir ödül töreninde Kürtçe şarkı söyleyeceğini açıkladığı için, bir gazetenin kışkırtmasıyla toplumsal lince maruz kaldı. O gece orada onu yuhalayanlar ve çatal bıçak atanlar arasında '90'lı yıllarda meşhur olmuş kimi şarkıcılar da vardı. Kaya, bu olaydan sonra Paris'e gitti ve orada geçirdiği bir kalp krizi sonucu 43 yaşında hayatını kaybetti. 12 Eylül'de yapılan darbe sonrası yaşananları en iyi anlatanlardan biriydi.

Revolutionary singer. He was one of the best narrators of the military coup in 1980, giving hope to the people with his records. In the following years he became a victim of repression and prohibitions: his albums were confiscated, his concerts were banned and he was imprisoned. In 1999, after he announced that he would sing in Kurdish at an award ceremony, Kaya was exposed to a social lynch by the provocation of a newspaper. Some singers who became famous in the '90s attacked him with knives that night. After this incident, Kaya went to Paris and died at the age of 43 from a heart attack.

→ ZÜLFÜ LİVANELİ

AJDA PEKKAN

“Süperstar” unvanıyla anılan şarkıcı, Türkiye’nin Batı’ya dönük yüzü. ‘60’lı yıllarda sinema dünyasından müziğe transfer oldu, ilk adımlarında hızla zirveye yerleşti ve hep orada kaldı. “Aranjman”ın yıldızı. Popüler Batı müziğinin meşhur şarkılarını Türkçe söyledi, ününü bunlarla yaptı. Yorumladığı şarkılara bambaşka bir tat kattı ve her dönem pek çok “hit” şarkıya imza attı. Kimi zaman kıyasıya eleştirildi ama hep doğru adımlar attığı için yerini kimseye kaptırmadı. Çok uluslu bir şirketin şarkıcısı olması, en büyük şans. Bu vesileyle İngilizce, Fransızca, Almanca, İspanyolca, Yunanca ve Japonca plaklar yaptı, bu plaklar yayımlandıkları ülkelerde büyük ilgi gördü, önemli televizyon programlarına katıldı, Enrico Macias gibi yıldızlarla sahne aldı.

The artist known as “Süperstar” was the face of Turkey to the West. In the ‘60s she moved from cinema to music, where she stayed ever since after her quick rise to the top. She is the star of reinterpretations, becoming famous by singing popular songs from the West with Turkish lyrics. She added a new flavour to the music and had many hit songs. Despite her occasional critics, she never allowed anyone to replace her. As she had the opportunity to be on an international record label, she also made records in English, French, German, Spanish, Greek and Japanese. Consequently attracting great attention in these countries, she took part in important television shows and starred with names such as Enrico Macias.

→ ARANJMAN, PET’R OİL

ALMANYA'DA NELER VAR? WHAT'S UP IN GERMANY?

Kayserili Âşık Metin Türköz'ün eğlenceli şarkısı. 30 Ekim 1961'de Almanya ile imzalanan anlaşma, Türkiyeli işçilerin evlerini ve ailelerini bırakıp çalışmak üzere Almanya'ya gelmelerine sebep. Türköz, Almanya'ya işçi olarak gelen ilk kervandan. Köln'de Ford fabrikasına girmiş, çalışmaya başlamış. Saz çaldığını görenler onu bir eğlence gecesine davet etmiş. Sazını çıkarmış, mızrabını vurmuş, aklına geleni söylemiş. O gün orada doğaçlama yazılan, sonradan "Almanya Destanı" olarak adlandırıldığı eser. Çok ilgi görünce plağa kaydedilmiş, sonrası hızla gelmiş. Metin Türköz, art arda yaptığı onlarca plakta, Almanya'da yaşananları saza ve söze aktarmış. "Almanya'da Neler Var", sokakta gördüklerini anlattığı şarkı: "Almanya'da neler var, / Tek tek izah eyleyeyim: / Guten morgen, guten tah, / Guten abend, gute naht, / Danke schön, bitte schön, / Affedersin çüş diyorlar / Her türlü nane yiyorlar! /.../ Yemek listeleri şöyle / Her gün yerler patatesi / Domuz eti, yılan eti / İt eti, kaplumbağa, kurbağa / Sümüklü böcek, tosağa / Hayvanların sülalesi..." Kaynaklara ve tanıklıklara göre, Almanya'da yayımlanan ilk Türkçe plak. Bir anlamda, furyayı başlatan eser.

A fun song by Âşık Metin Türköz from Kayseri. Due to the bilateral agreement signed with Germany on 30th October 1961, workers from Turkey left their homes and family to work in Germany. Türköz was one of the first ones to come to Germany as a worker at the Ford factory in Cologne. As the story goes, some fellow workers saw him playing the saz and invited him to an event. He took his instrument, hit it with his plectrum and sang his heart out. On that day he improvised a song which later became his hit song "Almanya Destanı" ("Epic of Germany"). As it received lots of attention, he decided to put it on a record. Metin Türköz has published dozens of recordings in which he told his stories about Germany. "Almanya'da Neler Var" ("What's Up in Germany?") is the song in which he sings about what he saw on the street: "What's Up in Germany? / Let me explain to you one by one / Guten Morgen, Guten Tag / Guten Abend, Gute Nacht / Dankeschön, Bitteschön / They say 'whoa'! / They eat all kinds of things! / ... / Their meals look like this / Potatoes every day / Pork meat, snake meat / Dog meat, tortoise, frog / Snails, turtles / All kinds of animals ... " Allegedly, this is the first Turkish record published in Germany, starting a great tradition.

→ AVUSTRALYA TÜRKÜSÜ, BERLİN BERLİN, KÖLN BÜLBÜLÜ

ARABESK

Köyden kente göç edenlerin, horlananların, hâkir görülenlerin müziği. Alaturca ve halk müziğinden beslendi, "kentli" bir tür olarak tarihte yerini aldı. Kökü '30'lu yıllara uzanıyor: Bu dönemin sonlarında Türkiye'de gösterime giren Mısır filmleriyle tohumları atılan, '50'li yıllarda yaşanan köyden kente göçle perçinlenen bir melez tür. Nağmelerini Arap müziğinden alıyor ancak altyapılar Batılı. Pop deseniz değil, türkü hiç değil. Köylerini bırakıp kente göç eden ancak kentlin içine giremeyen ve varoşlarında kurulan gecekondu mahallelerinde yaşayan vatandaşların dertlerini anlatıyor. İşe gidip gelenlerce minibüste dinlendiği için "minibüs müziği" adıyla da anılıyor. '60'lı yılların sonunda adından söz edilmeye başlandı, '70'li yıllar boyu hızla büyüdü, '80'li yıllarda en çok dinlenen tür oldu. Dönemin başbakanı Turgut Özal sevdiği için arabesk bu yıllarda devlet katında itibar gördü. Bir ara bu itibarı artırmak için devlet eliyle "acısız arabesk" bile yaptırıldı ama Batılı sazlardan kurulu büyük orkestrayla desteklenen şarkı halk arasında rağbet görmeyince ısrar edilmedi, arabesk "dertlilerin müziği" olarak kaldı. Gurbetçilerin dertlerini dile getiren şarkılar, bu türü Türkiye dışındaki Türkiyeliler arasında da yaygınlaştırdı.

The music of those who had migrated from the village to the city and were seen as "the others" within their own country. It was influenced by alaturca and folk music and became known as the "urban" music. It is rooted in the '30s, influenced by the popularity of Egyptian films in Turkey and was established after the '50s through the migration from rural to urban. Arabesk gets its melody from Arabic music, but its musical arrangements from the West. It is neither pop, nor folk. It tells the troubles of the citizens living in the suburban shantytowns, who had left their villages, but still could not enter the city. The genre is also known as "minibus music": people know it from the minibuses, shared public taxis, which they take to work. At the end of the '60s, it was categorised and discussed in music, during the '70s it very quickly grew in the music industry and became the most popular genre during the '80s. Turgut Özal, Turkey's prime minister back then, loved arabesk, which shows the genre's reaches in the governmental circles. For a while the government was trying to establish an arabesk "without sorrows" to make the genre less heavy. However, this Western version was not appealing and arabesk stayed the music of those who are "troubled". Migrants abroad singing about their sorrows made the genre become international.

→ ACILARIN KADINI, NİKÂH MASASI, ORHAN GENCEBAY

ARANJMAN REINTERPRETATION

Türkiye'ye özgü bir kavram. Bir dönem çok moda olan bir akımı işaret ediyor. Batı müziğinin meşhur şarkıları üzerine yazılmış Türkçe sözlerle oluşturulmuş "yeni" şarkılar, '60'lı yıllardan itibaren piyasayı ele geçirdi. Türkçeleştirilen şarkılar arasında sadece Avrupa ve Amerika'da meşhur olmuş şarkılar yok, İsrail ve Arap ülkelerinden alınmış besteler de var. Fecri Ebcioğlu'nun başlattığı, Sezen Cumhuri Önal'ın sürdürdüğü akım, Fikret Şeneş, Ülkü Aker gibi kadın söz yazarlarının katılmasıyla büyüdü, güzelleşti.. Zeki Müren, "Ne Me Quitta Pas" üzerine kendi yazdığı sözleri "Beni Terketme" adıyla seslendirdi, belki de bu akımın en güzel şarkılarından birine imza attı. Nesrin Sipahi'nin seslendirdiği "Hayat Tatlı Bir Rüya", "Lili Marleen" in Türkçesiydi. The Cedars'ın "For Your Information" adlı şarkısı ve Mary Hopkin'in yorumladığı "Those Were The Days", en çok ilgi gören şarkılar oldu ve değişik isimler tarafından farklı Türkçe sözlerle seslendirildi.

A concept unique to Turkey that was very popular for a while. New songs, which were Western songs with new Turkish lyrics, took over the market in the '60s. The songs were not only reinterpretations of European or American songs, but also Arabic or Israeli. This genre, which was initiated by Fecri Ebcioğlu and continued by Sezen Cumhuri Önal, grew with the appearance of female songwriters such as Fikret Şeneş and Ülkü Aker. Zeki Müren's "Beni Terektme", a Turkish version of "Ne me quitte pas", might be the most beautiful piece of work in this genre. Nesrin Sipahi's "Hayat Tatlı Bir Rüya" was actually the Turkish version of "Lili Marleen". The Cedars' "For Your information" and Mary Hopkin's "Those Were The Days" were the most popular songs and have been reinterpreted by different artists with different Turkish lyrics.

→ AJDA PEKKAN, BİTLİLER, HER YERDE KAR VAR

ATTF

Avrupa Türkiyeli Toplumcular Federasyonu. 1968 yılında Avrupa'daki işçi örgütlerinin birleşmesiyle oluşturuldu. 1973 yılında bünyesinde kurulan ATTF İşçi Korosu, çalışmalarını Batı Berlin Türk Toplumcular Ocağı'nda sürdürdü. Koro, Temmuz 1974'te "İşçi Şarkı ve Marşları" adını taşıyan bir plak doldurdu. "Enternasyonal"den "Vencemos"a uzanan devrimci marşların bugün hâlâ söylenen Türkçe versiyonları ilk kez Almanya'da basılan bu plak aracılığıyla dinleyiciye ulaştı. Bu kadarla da kalmadı: Koro repertuarındaki şarkılar, türküler ve marşların sözleri ve notaları, "Kavga Sesleri" başlıklı bir kitapta toplandı. Koroyu (M. Erdemir adıyla) çalıştıran Tahsin İncirci, sonrasında Batı Berlin İşçi Korosu'nu kurdu ve bilhassa '80'li yılların başında Sema'dan Sümeyra'ya pek çok müzisyenle çalışmalar yaptı.

Socialist Federation of Turkey in Europe. It was created in 1968 by the unification of workers' organisations in Europe. Founded in 1973, the ATTF Workers Choir continued its work in the Turkish Community Quarries in West Berlin. In July 1974, the choir produced a record titled "İşçi Şarkı ve Marşları" ("Workers' Songs and Marches"). The Turkish versions of revolutionary anthems such as "Enternasyonal" or "Venceremos", were produced on this record in Germany and are still sung today. Not only that: the notes and lyrics of various folk songs and marches were also collected and published in a book called "Kavga Sesleri" ("Fight Sounds"). Tahsin Incirci, who led the choir (with his alias M. Erdemir), founded the West Berlin Workers Choir and worked with many musicians such as Sema and Sumeyra at the beginning of the '80s.

→ BERLİN BERLİN, KREUZBERG

ORHAN GAZİ

avustralya türküsü

beyaz mendil

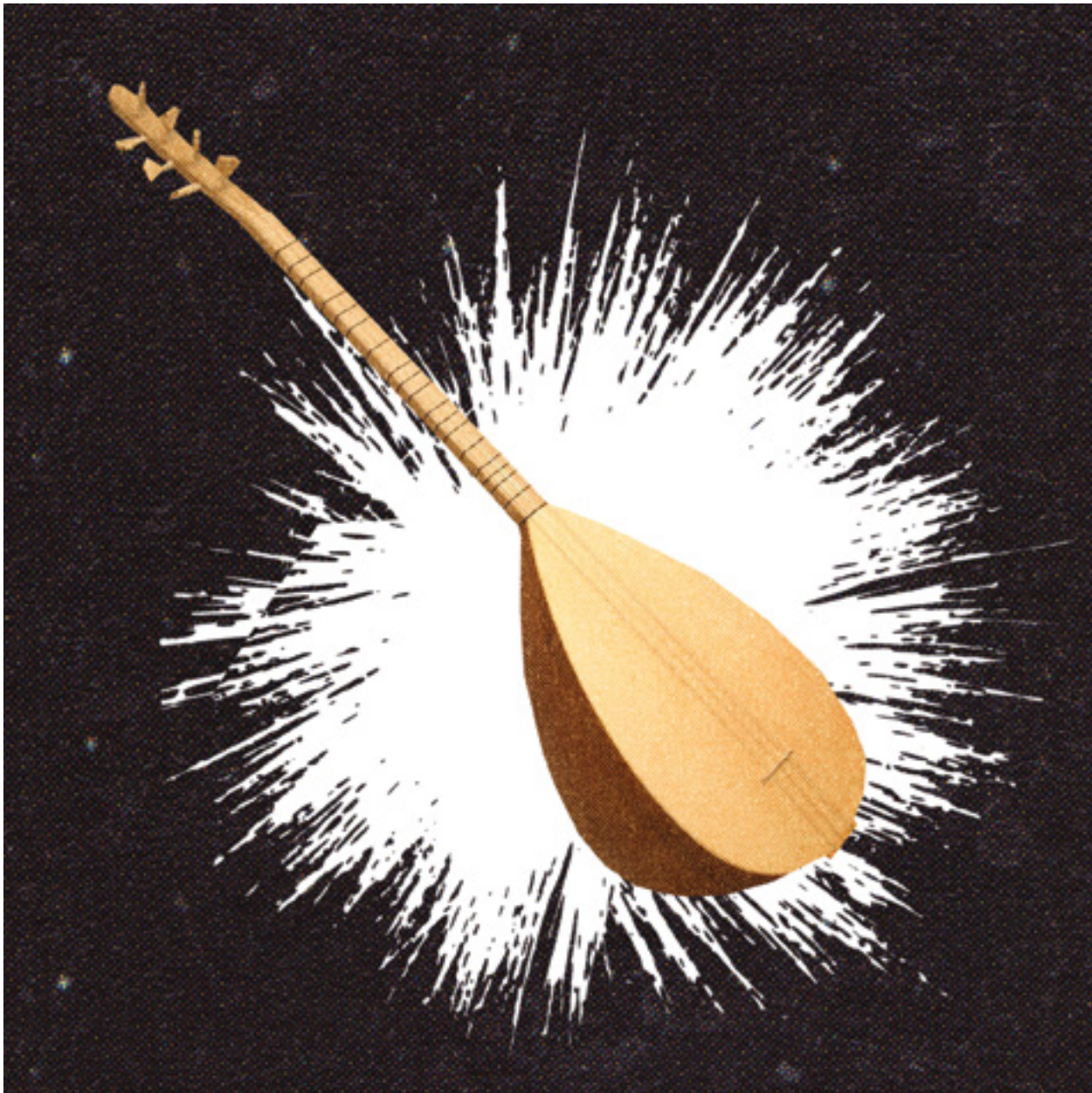
AVUSTRALYA TÜRKÜSÜ

THE AUSTRALIAN FOLK SONG

Avustralya'dan işçi şarkıları külliyyatına enteresan bir katkı. Avrupa ülkeleri bir yana, Türkiye'den Avustralya'ya "dünyanın diğer ucu ama ekmek kapısı" deyip gidenler de oldu. Orhan Gazi, bunlardan biri. Sydney'e yerleşen, sazını eline alan ve türkülerini söyleyen sanatçı, plağının kapağında şöyle tanıtılıyor: "Anavatandan binlerce kilometre uzakta saf folk müziğimizi büyük bir başarıyla yaşatan, Avustralya'nın biricik Türk halk sanatkârı Orhan Gazi..." Şarkı dersiniz, arabeskten hâllice: "Şu Sydney'e düşeli ben / Çile çektim gülemedim / Kara yazmışlar yazımı / Çok uğraştım silemedim /.../ Gözlerimden akan yaşı / İzdırapla sileceğim / Korkuyorum kaderimden / Şu Sydney'de öleceğim..."

An interesting contribution from Australia to the world of workers' songs. Unlike the European countries, Australia was on the other end of the world, yet some people from Turkey had also migrated there. Orhan Gazi was one of them. The artist, who had settled in Sydney, took his instrument and sang folk songs. On the cover of his record he was introduced as: "Australia's one and only Turkish folk singer, Orhan Gazi, brings pure folk music so close to us, even though we are thousands of miles away..." The "Australian Folk Song" goes like this: "Since I've arrived in Sydney / I've suffered, never laughed / They've written my fate dark / I tried, but could not erase it / ... / The tears from my eyes / I will wipe away with agony / I'm scared of my fate / I'm going to die in Sydney..."

→ ALMANYA'DA NELER VAR, BERLİN BERLİN, KÖLN BÜLBÜLÜ

BAĞLAMA

Sözlüklerin “üç çift teli olan, mızrapla çalınan bir saz” olarak tarif ettiği halk müziği enstrümanı. Kopuzdan curaya, tardan saza uzanan, 12 tellisiyle, kısa ve uzun saplılarıyla çeşitlenen geniş bir ailesi var. Ağaçtan yapılıyor. Halk müziğinin yürütücü sesi, Alevi kültürünün ayrılmaz bir parçası. Pir Sultan Abdal’dan bugüne halk ozanlarının elinde bir silah gibi durdu, onlar gerçekleri söylerken ve itirazlarını dile getirirken söylediklerini güçlendirdi. Şık Mahzuni Şerif’ten Ruhi Su’ya pek çok isim elinde bağlamasıyla sahneye çıktı, kitleleri tek sazla coşturdu. Onların elinde büyüyen bağlama zaman zaman pop şarkılarına sızdı, onları renklendirdi. Biraz da bu sebeple, ‘90’lı yılların başlarında yeniden popülerlik kazandı. Tam da bu dönemde yaşanan bir hadise, 2 Temmuz 1993’te Sivas’ta bir şenlik bünyesinde saz çalmak, şiir okumak, oyun oynamak için toplananların yakılarak öldürülmesi, bağlamaya ve onu çalanlara yönelik bir kalkışma olarak tarihe geçti. Bir Moğollar şarkısı, bu hadiseye gönderme yapıyor: “Canlar, sazlar / Kan oldular / Kesildi teller / Durdu nefesler...”

It is a folk music instrument that dictionaries describe as a three-stringed instrument played with a plectrum. It has a large family, ranging from kopuz to curaya, from tar to saz, with 12 strings and short and long fingerboards. The bağlama is made of wood. It is the voice of folk music and thereby an integral part of the Alevi culture. Since the time of the Alevi poet Pir Sultan Abdal, folk singers have held the instrument like a weapon. It brought power to their words while they were expressing their feelings and objections. Artists like Mahzuni Şerif and Ruhi Su have appeared on stage with the instrument, creating an enthusiastic and passionate audience. Through them, the use of bağlama has increased and even occasionally appeared in pop songs. For a little while in the early ‘90s it gained popularity again. During an event on the 2nd July 1993 in Sivas, where Alevi artists were playing bağlama, reading poems and dancing, a fire was set with malicious intent, killing many people. After this incident, the bağlama also became the symbol of those victims. A Moğollar song refers to this: “Souls, saz / Became blood / Their string have been cut / Their breaths have stopped...”

→ KATİL AMERİKA, MOĞOLLAR, NEŞET ERTAŞ, TÜRKÜLERİMİZ KARDEŞTİR, UZAYLILAR HOŞGELDİNİZ

BARIŞ MANÇO

7' den 77'ye herkesin çok sevdiği şarkıcı. '60'lı yılların ortalarından itibaren etkin oldu. Başta rock'n'roll şarkıları söylerken sonrasında farklı denemelere girişti. Klasik kemençe kullandığı şarkısı "Dağlar Dağlar", Anadolu-pop akımında yeni bir hat açtı. Türkülerden ziyade alaturka şarkıları sevdi, ara ara onları düzenledi ama aslında hep kendi şarkılarını söyledi. Konusunu halk hikâyelerinden alan şarkılarının sözlerini halk deyişleriyle bezedi; insanlara küçük hikâyeler anlattı ve kimse yapmadığını yaptı: Çocuklara ve yaşlılara aynı anda aynı şarkıları dinletti. Bıyığı, saçları ve giymiyle ayrı bir sempati topladı, farklı bir ekol oldu. Kuşaklar boyu sevildi, şarkıları kuşaktan kuşağa aktarıldı, aktarılıyor.

A beloved singer from young to old. He had been active since the mid-60s. At first he sang rock'n'roll songs and later experimented with different genres. His song "Dağlar Dağlar" ("Mountains Mountains"), with the traditional instrument kemençe, started a new wave in the Anatolian-pop movement. He loved songs of alaturka rather than folk songs. But he preferred to sing his own songs. His songs were inspired by folk tales. The people loved the stories which he told in his songs. He did what no one else could do: he reached with the same songs both children and adults simultaneously. With his moustache, hair and outfits, he gained a lot of fans, becoming a star. All generations love him and his songs are still given from one generation to the next.

→ TRT

BERLİN BERLİN

Ergüder Yoldaş tarafından bestelenen yayımlanmamış Nur Yoldaş şarkısı. '80'li yılların başında yaptıkları "Sultan-ı Yegâh" adlı albümle o güne kadar yapılan işleri bir adım öne götüren, alaturkadan popa uzanan bir köprü kuran ve iki türü aynı potada harmanlayan ikilinin bilinmeyen şarkılarından. '70'li yılların sonunda bir proje için Berlin'e gelen Ergüder Yoldaş, gördüklerini satırlara dökmüş: "Berlin Berlin şen Berlin / Duvarları bol Berlin / Kreuzberg'de bir gettoda / Tutsak olmuşum Berlin // Berlin Berlin üstüne / Duvar duvar örülmüş / Bir şarkıyla başlayan / Acı yıllar gömülmüş // Hey Lili Marleen / Şarkı söylemiş Berlin..." Nur Yoldaş, şarkı hakkında şunları söylüyor: "Berlin'den söz eden bu şarkı tabii ki şehrin tarihi ve turistik yerlerini değil, gettolara sıkışıp kalmış, umutları, sevgileri, her şeyleriyle Türk işçilerinin iç dünyalarını anlatmaya çalışmıştır."

ANur Yoldaş song, composed by Ergüder Yoldaş, which has never been published. This duo made the record "Sultan-ı Yegâh" in the '80s and other songs from alaturka to pop. They created a bridge between these two genres. Ergüder Yoldaş, who came to Berlin in the '70s wrote this song about his observations: "Berlin Berlin fun Berlin / Many walls in Berlin / In a ghetto in Kreuzberg / I've become a captive, Berlin // Berlin Berlin all over / Walls have been built / Starting with a song / Bitter years have been buried // Hey Lili Marleen / Berlin's singing..." Nur Yoldaş comments on the song: "This song about Berlin is of course not talking about its history or touristic sights, it is trying to tell the stories, feelings, hopes and loves of those workers who got stuck here."

→ ALMANYA'DA NELER VAR, AVUSTRALYA TÜRKÜSÜ, KÖLN BÜLBÜLÜ, KREUZBERG

BİTLİLER THE ONES WITH LICE

Beatles'a Türkiye'de verilen isimlerden biri. Her şeyin Türkçeleştirildiği '60'lı yıllarda sadece Beatles şarkıları değil, topluluğun adı da Türkçeleştirilmiş. Yakıştıranlar çeşitli: Sözcüğün çağrıştırdıklarıyla Pireler, Hamam Böcekleri gibi isimler ya da ses benzeşmesinden yola çıkılarak Bitliler, Bitlis, Bitlisliler gibi kelimeler... Gençlerin Beatles sevgisi, o dönem tartışmaları da beraberinde getirmiş: Kimi muhafazakarlar topluluğun tarzını "orta cins" in temsilcisi sayarak eleştirmişler, hatta bazı yasaklar getirmeye çalışmışlar. Buna rağmen Beatles çığırnlığı tüm hızıyla sürmüştü. Bitliler'e 1965 yılında İlham Gencer tarafından yapılan "Zamane Kızları" adlı şarkıda rastlıyoruz: "Bitliler'den sıra kalmaz / Başka müzik dinlemezler..." O yıllar, Türkçe Beatles şarkılarının da ortalığı sardığı yıllar: Mavi Işıklar "Yesterday"i "Yalnızım"a çevirdi; Fikret Kızılok, "All My Loving"i "Sevgilim" adıyla Türkçeleştirdi. "A Hard Day's Night", "Ne Zormuş Unutmak" adıyla Ali Atasagun ve Zümrüt tarafından ayrı ayrı plak yapıldı. "Girl", Boğaziçi Orkestrası'nın elinde "Sen"e dönüştü, "Something" ise Gün Yüksel tarafından "Sanki" adıyla yorumlandı. Kendilerini "daha ziyade Beatles tarzı müzik yapan bir topluluk" olarak tanıtan Cahit Oben 4 ve bir dönem katıldığı bütün yarışmalarda "en iyi Beatles" seçilen Faruk Akel Show Orkestrası, o dönemden kalan enteresan isimler.

One of the names given to the Beatles in Turkey. In the '60s in Turkey all foreign influence was "turkified". So not only the Beatles' songs, but also the name of the band was translated into Turkish. Sometimes it was translated word by word, such as Fleas or Cockroaches, sometimes names were used that sounded similar, such as Bitliler (the ones with lice), Bitlis, Bitlisliler (the ones from Bitlis). Young people loved the Beatles, which also led to debates in society. Some conservatives criticised that the style transported by the Beatles blurred gender roles and amplified a so-called "in-between gender". Despite this, the Beatles' craze continued. We also come across Bitliler in İlham Gencer's "Zamane Kızları" ("These Days' Girls") in 1965: "Only occupied with Bitliler / They don't listen to other music"... Some Beatles songs were sung with Turkish lyrics: Mavi Işıklar sang "Yesterday" as "Yalnızım" ("I am Lonely"). Fikret Kızılok translated "All My Loving" to "Sevgilim" ("My Lover"). "A Hard Day's Night" became "Ne Zormuş Unutmak" ("Forgetting is Difficult") by Ali Atasagun and Zümrüt. "Girl" was interpreted as "Sen" ("You") by the Boğaziçi Orchestra, and Gün Yüksel sang "Something" as "Sanki" ("As If"). Some other interesting artists were for example Cahit Oben 4, who said they were making music like the Beatles, and also Faruk Akel Show Orchestra, which was voted the "Best Beatles".

→ ARANJMAN

BÜLENT ERSOY

Diva namıyla maruf Türkiye'nin ilk trans kadın şarkıcısı. 1981 yılında Londra'da geçirdiği cinsiyet uyum ameliyatı sonrasında hayranları onu bağrına bastı ama devlet kademesinden tepki gördü: 12 Eylül darbecileri tarafından sahneye çıkması yasaklandı. Pembe nüfus kağıdını, sekiz yıl sonra alabildi. Bu dönemde Almanya'da yaşadı ve burada bir kısım video filmlerde oynadı. Konservatuvar mezunu. '70'li yıllarda alaturka repertuarının ağır ve ağıdalı şarkılarını söylerken '80'li yıllarda arabeske, '90'lı yıllarda pop'a meyletti. O dönemde televizyon ekranlarının aranan ismi oldu, konserleri hınca hınç doldu. Türkiye'nin gördüğü en büyük yıldızlardan.

Called "Diva": the first trans woman singer in Turkey. After her gender-compliance surgery in London in 1981, it took eight years until she received her new ID. Fans tightly embraced her, but were shocked by a state decision: she was forbidden from appearing on stage after the military coup in 1980. During this period, she lived in Germany and played in some video films there while graduating from the conservatoire. While singing more alaturka songs in the '70s, she sang arabesk in the 80's and pop in the '90s. She became very popular on TV, her concerts were always packed. She's one of the biggest stars in Turkey.

→ ARABESK, İŞTE BENİM ZEKİ MÜREN

CARTEL

Türkiye'ye rap'i sevdiren topluluk. Aslında üç topluluğun 1994 yılında bir araya gelerek oluşturdukları bir proje. Alper Aga'nın Kabus Kerim'le birlikte Nürnberg'de kurduğu Karakan, Berlinli rap'çi Erci-E ve Kiel'den Da Crime Posse ya da Türkçe adıyla Cinai Şebeke yan yana gelmişler, '90'lı yılların ortalarında yükselen yabancı düşmanlığına karşı seslerini yükseltmişler. Kendi adlarını taşıyan ilk ve tek albümün satışının yüksek olması, dikkatlerin bu meseleye çekilmesine sebep oldu. Yankısı Türkiye'de de duyuldu: Cartel, Türkiye'deki müzikseverlerin dikkatini gurbet illerde yapılan çalışmalara çekti. Sonrasında Türkiye'de Türkçe rap hızla yayıldı, ana artere çıktı.

The group that made rap music popular in Turkey. In fact, three groups came together in 1994 and formed this project. Karakan, which was founded by Kabus Kerim and Alper Aga in Nürnberg, the rapper Erci-E from Berlin and Da Crime Posse from Kiel came together in the '90s and raised their voices against the rising xenophobia. The high sale of their first and only record, titled "Cartel", also attracted attention to this issue. Its echo was heard in Turkey too: Cartel's love and attention to music bolstered the popularity of music made by Turkish people abroad. Afterwards, rap music became hugely popular in Turkey.

→ BERLİN BERLİN, KREUZBERG

CEM KARACA

Bir dönem kitleleri peşinden sürükleyen, politik şarkılarıyla dikkat çeken gür sesli şarkıcı. '70'li yılların ortalarından itibaren yazdığı şarkılar, o dönem yaşananların belgesi. Cem Karaca, şarkıcılar arasında da kamplaşmanın yaşandığı yıllarda "halktan yana" tavır alanlardan. Şarkılarında sadece dönemin acılarını değil, halkın taleplerini de dile getirdi. Bu yüzden 12 Eylül darbesinden sonra memleketinden uzakta kaldı, Almanya'da sürgün hayatı yaşadı. Bu dönemde vatandaşlıktan çıkarılan Karaca, burada kurduğu Die Kanaken adlı toplulukla Almanca şarkılar yaptı ve bu kez burada yaşayanların sesi oldu. Güçlü hikâyeler anlattığı şarkılarında barıştan, kardeşlikten, özgürlükten söz etti. 1987 yılında Türkiye'ye dönüşü sol çevrelerde tartışma yarattı. Ona "dönek" diyenlere bir şarkıyla cevap verdi: *"Ben döneksem döndüm diye memleketime / Döndüm baba döndüm işte oh be!"*

He was a loud, full-voiced singer who attracted attention through his political songs. The songs he wrote since the mid-'70s can be read like reports of that period. While bands were forming groups and communities, Cem Karaca chose to be "on the side of the people": he did not only express the pain of the time but also the demands of the people. He lived in exile in Germany after the military coup in 1980. Karaca, who was dismissed from his citizenship in that period, made German songs with Die Kanaken, which he founded in Germany, becoming the voice of the migrants from Turkey living there. His songs spoke of peace, brotherhood and freedom. In 1987, he returned to Turkey and was heavily criticised by the left for his decision. He was called a "turnaround", to which he replied with a song: *"If I am a turnaround, because I returned to my home / I am back father, I have returned, oh finally!"*

→ MOĞOLLAR

ÇAĞRI TOURISM SONG

1981 yılında bizzat Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yaptırılan tanıtım şarkısı. Pamukkale'den Gökova'ya Türkiye'nin tarihî ve turistik "hazinelere"nin art arda sıralandığı, arada bikişli kızlar ve mayolu delikanlılarla birlikte hasır şapkalı, çiçekli gömlekle amcaların görüldüğü klibi her gece TRT ekranlarından yayımlanırdı. Amaç, Türkiye'yi tanıtmak ve bir turizm hamlesi başlatmak. Farklı dillerde yapılan ve değişik isimler tarafından seslendirilen şarkının klibi o dönem Avrupa televizyonlarında da yayımlanmıştı. Bestecisi, Suavi Karaibrahimgil. Adı üstünde, şarkıda bir davet var: Avrupalılar tatillerini yapmak üzere Türkiye'ye davet ediliyor, orada karşılaşılabilecekleri şeyler anlatılıyor... Bunu yaparken türküler ve geleneksel içkimiz olan rakı unutulmuyor: "Kucak kucak insanlar gelmeli Türkiye'ye / Yan yana oynanmalı samba ve harmandalı / Gitar cevap vermeli şu bizim türkülere / Dünya gülümsemeli ve hep böyle kalmalı // İnsanlar bir arada hayattan zevk almalı / Düşünün Antalya'da mutlu bir Hollandalı / Türk, İtalyan, İngiliz bir Bodrum gecesinde / Rakı bardaklarında kardeşliği bulmalı..."

In 1981, the Ministry of Culture and Tourism made this promotional song. From Pamukkale to Gökova, it lists Turkey's historical and touristic "treasures", including young women in bikinis, young men in swim shorts and men with hats and flowered shirts. This clip was broadcasted on TRT every night. Composed by Suavi Karaibrahimgil, the aim was to promote Turkey and trigger a tourism boom. The song and its video, which was made in different languages and performed by different singers, was also published on European television channels. As the name suggests, this song is an invitation. Europeans are encouraged to visit Turkey for their vacations by listing what they can expect... while doing so, the traditional alcoholic drink rakı is of course mentioned: "People should come to Turkey / They should dance side by side, Samba and folk dance / Our folk songs should be played with a guitar / The world should always smile and always stay like this // People should enjoy life together / Imagine a happy Dutch in Antalya / Turk, Italian, British together in Bodrum at night / They should find their brotherhood in a glass of rakı."

→ TRT, UZAYLILAR HOŞGELDİNİZ

ÇEKİRDEK SANAT EVİ ÇEKİRDEK ART HOUSE

1982' de Fikret Kızılok tarafından İstanbul Çatalçeşme'de kurulan, faaliyetini '80'li yılların sonlarına kadar sürdüren sanat evi. Kapılarını çalacak salon bulamayan genç müzisyenlere açan, onların konserlerini düzenleyen kuruluştaki müzik eğitimi de veriliyordu. Çekirdek'in entresan bir uygulaması vardı: 20-25 kişilik bir salonda verilen konserler kaydediliyor, bu kayıtlar bir kasete basılıyor ve konser sonrasında dinlemeye gelenlere hediye ediliyordu. Erkan Oğur'dan Doğan Canku'ya, Yeni Türkü'den İlkin Deniz'e pek çok önemli müzisyen Çekirdek sahnesinden geçti, kimi ilk konserini orada verdi. "İlkçağ'da Anadolu Müziği", "Engizisyon Şarkıları", "Adorno ve Müzik", o dönem düzenlenen konserlerden bir kısmının başlığı. Kısa süre sonra Kızılok'la çalışmaya başlayan Bülent Ortaçgil, Çekirdek'in diğer kahramanı. İkili Çekirdek'in son döneminde yapım işine de girdi ancak piyasa koşullarına direnemeyen sanat evinin faaliyeti, '80'li yılların sonlarına doğru durdu. Çekirdek'te konser veren müzisyenler önemli yerlere geldi, Fikret Kızılok ve Bülent Ortaçgil ise solo çalışmalarına devam etti.

An art house founded by Fikret Kızılok in 1982 in Istanbul Çatalçeşme, which continued its activities until the late '80s. It opened its space to young musicians, who could not find other rehearsal spaces, organised concerts and gave music education. Çekirdek's practices were interesting as well: the concerts given in a hall of 20-25 people were recorded, and the tapes were given to visitors who came after the concerts. From Erkan Oğur to Doğan Canku, from Yeni Türkü to İlkin Deniz, many important musicians passed through the Çekirdek stage, some of them even gave their first concert there. "İlkçağ'da Anadolu Müziği" ("Ancient Anatolian Music"), "Engizisyon Şarkıları" ("Inquisition Songs"), "Adorno ve Müzik" ("Adorno and Music"), were the titles of some of the concerts that took place in that period. Bülent Ortaçgil, who started to work with Kızılok, was the other hero of Çekirdek. The duo of Fikret Kızılok and Bülent Ortaçgil also started producing music, however, Çekirdek could not keep up with the market conditions and had to shut down at the end of the '80s. The musicians who gave concerts in Çekirdek achieved good careers. Fikret Kızılok and Bülent Ortaçgil continued their solo works.

DERDİYOKLAR

Ali Ekber Aydođan ve İhsan Güvercin tarafından 1979'da kurulmuş ikili. Modern folk ve disko folk adını verdikleri türde çalışmalarıyla dikkat çektiler. Sahne şovları çok önemli: Düşünlerde yaptıkları gösteriler, hızla tanınmalarına sebep. Enstrümanlarını kendileri yapıyorlar ve sahnelerine teatral bir hava getiriyorlar. Bir yandan geleneksel türküler söylerken diğer yandan Almanya'da yaşayan Türkiyelilerin meselelerine dikkat çeken şarkılar yapıyorlar. Müzikleri çağının ilerisinde, bu yüzden hâlâ dinleniyorlar. İkilinin kurucularından Aydođan, Güvercin'in ayrılmasından sonra yoluna başka isimlerle devam etti. Hâlâ sahnede ve hâlâ aynı enerjile gösterisini sürdürüyor.

Founded in 1979 by Ali Ekber Aydođan and İhsan Güvercin. They received lots of attention for their music, which they defined as modern folk and disco folk. Derdiyoklar's stage shows were very important: their wedding performances made them famous. They made their instruments themselves and brought a theatrical atmosphere to the stage. On the one hand they were singing traditional folk songs, on the other hand they were drawing attention to the issue of people from Turkey living in Germany. Their music was ahead of their time and is still popular today. Aydođan went on with other names after Güvercin left the duo. He is still on stage with the same energy.

→ ALMANYA'DA NELER VAR, BERLİN BERLİN

DOSTLUK ŞARKISI FRIENDSHIP SONG

Voice of America / Amerika'nın Sesi Radyosu tarafından bastırılan ve ücretsiz dağıtılan 78 devirli plastik promosyon plağı. Adnan Menderes başkanlığındaki Demokrat Parti hükümeti 14 Mayıs 1950'de yapılan ilk çok partili seçimler sonrasında iktidara gelmiş, icraatının ilk yıllarında rotayı Amerika'ya çevirmişti. "Dostluk Şarkısı", bu dönemde yapıldı. Şarkıyı seslendiren Celal İnce, dönemin en büyük yıldızı, Türkiye'nin ilk "popstar"ı: Söylediği tangolarla genç kızların kalbini çalıyor. Tek hayali Amerika'ya yerleşmek -ki bu plak sonrasında bu hayalini gerçekleştiriyor... 1956 yılında İzmir Fuarı'ndaki Amerika pavyonunda ücretsiz dağıtılan plak, sonradan çok rastlayacağımız "plaklı propaganda"nın ilk örneklerinden. Dönemin Amerikan raporlarında bu plaktan 50 bin kopyanın ücretsiz olarak Türkiye'deki hanelere ulaştırıldığı yazıyor. Şarkının sözleri, Amerika ile olan dostluğun nişanesi: "Amerika Amerika / Türkler dünya durdukça / Beraberdin seninle / Hürriyet savaşında..." Plağın yayımlandığı dönemde Amerika'ya giden Cumhurbaşkanı Celâl Bayar, dönüşünde yaptığı mitinglerden birinde unutulmaz cümleyi kurmuştu: "Öyle ümit ediyoruz ki, 30 sene sonra bu mübarek memleket 50 milyon nüfusu ile küçük bir Amerika olacaktır."

Promotional record printed by Voice of America that was free of charge. The government of the Democratic Party led by Adnan Menderes came to power after the first multi-party elections held on 14th May 1950, and turned the country's orientation towards America. The "Friendship Song" was made during this period. The song was sung by Celal İnce, the biggest star of the period. Turkey's first "popstar" was stealing the hearts of young girls with the tangos he sang. His only dream was to settle in America - which came true after this record. The record was distributed for free at a fair in Izmir and can be considered as a propaganda record from today's perspective. It is assumed that at the time 50,000 of these records had reached households. The lyrics of the song praise America's friendship: "America America / As long as the world exists, Turks / Will stay by your side / in this war for freedom...". President Celâl Bayar, who went to America at the time of the publication of the record, had spoken a memorable statement at one of his meetings: "We hope that in 30 years this blessed country with its 50 million population will become a little America too."

→ KATİL AMERİKA

EROL BÜYÜKBURÇ

'60' lı yılların kült şarkıcısı. İlerleyen dönemde Türkiye'de müzik adına yapılan her şeye onun şarkılarında rastlamak mümkün: Erol Büyükburç külliyatında Türkiye'de türünün ilk örneği sayabileceğimiz bir çok çalışma mevcut. Bu, onu ulaşılamayacak bir mertebeye taşımış ve dönemin en önemli ismi kılmış. Turne için gittiği şehirlerde arabasıyla beraber omuzlara alınmış, büyük coşkuyla karşılanmış. Türkiye'ye Batı müziğini sevdiren isimlerden. Bunda küçük cinliklerinin de payı var: Konserlerine gittiği şehirlerin meşhur türküleleriyle başlamayı adet edinmiş, dinleyiciyi ilk andan itibaren avucunun içine almış. Sahnelere getirdiği yenilikler cabası. Sadece şarkıları değil, kıyafetleriyle de konuşulmuş. Rock'n'roll denince akla gelen ilk isim -ki "yerli Elvis" olarak da tanınıyor.

A cult singer of the '60s. His name can be found in relation with many songs in the history of Turkey: the first "reinterpretations", the first compositions and edits are part of the Erol Büyükburç corpus. This has brought his musical status to an untouchable level and made him one of the most important artists of his time. On tour, his car would be carried by fans; he was always met with great enthusiasm. He sang local folk songs from the cities he was performing in, and as a result, the audience fell for him straight away. Büyükburç brought many innovations to the music scene. Not only were his songs a topic of discussion, but also his clothes. He is the first name that comes to mind when it comes to rock'n'roll - also known as the "Turkish Elvis".

→ CEM KARACA, BAĞLAMA

ERKİN KORAY

Erken dönem rock şarkıcılarından. Memleketin ilk rock'n'roll topluluklarından birinin kurucusu. Orada kalmadı, poptan arabeske uzanan bir çizgide ürünler verdi. Uzun saçları bir dönem tepkiyle karşılandı ama bunlara direndi, sahnedeki duruşunu ve tavrını değiştirmede. Şarkıları güzel düzenlemeleriyle dikkat çekti. Kulağını Türkiye dışına da çevirdi ve hem Batı'dan hem Doğu'dan beslendi. Kökü Arap yarımadasında olan şarkıları Hint müziğinden etkilendikleri izledi. Bunları bir potada topladı, kendince farklı bir senteze ulaştı. Yaptıkları hâlâ dinleniyor, plakları bilhassa Avrupa'da çok ilgi görüyor. 1975 tarihli "Elektronik Türküler", içeriği ve düzenlemeleriyle bu anlamda hâlâ aşılamamış bir albüm.

One of the first rock singers and founder of one of Turkey's earliest rock'n'roll bands. Not only that, he also produced music in the genre of pop, alaturka and more. His long hair was rejected for a period of time, but he resisted and did not change his stance or attitude. His songs received popularity through their beautiful arrangements. He also had his eye set on the countries outside of Turkey, so he was influenced from both the East and the West. His songs were influenced by Arabian and Indian music, merging them with his own unique synthesis. His songs are still widely popular and his records are still being listened to, especially in Europe. His album "Elektronik Türküler" ("Electronic Folk Songs") of 1975 is a milestone in the genre of psychedelic music.

EZAN

İslam dininde namaza çağrı. Türkiye'deki en önemli tartışmalardan birinin merkezi. '30'lu yıllarda yaşanan bir kısım hadiseler, dinde reform için yapılan çalışmaları hızlandırdı. Mustafa Kemal Atatürk, 1932 yılında ezanı Türkçe okuttu ve bu sonrasında böyle sürdü. Adnan Menderes başkanlığındaki Demokrat Parti, 1950 yılında iktidara gelir gelmez ezanı orijinal dili olan Arapçaya döndürdü. 17 Haziran 1950'de, müftülöklere, ezanın istenirse Arapça okunabileceği tebliğ edildi ancak ezan, bir daha hiç Türkçe okunmadı. Tartışma o günden bugüne sürüyor. Türkçe ezan yakın dönemde yeniden gündeme gelmiş, dönemin başbakanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından "zulüm" olarak nitelendirilmişti.

Prayer call in Islam. The center of one of the most important debates in Turkey. A number of events in the '30s accelerated the efforts for reform in religion. In 1932, Mustafa Kemal Atatürk changed the prayer call to Turkish and it stayed like this. As soon as the leader of the Democratic Party Adnan Menderes came to power in 1950, it was returned back to its original language Arabic. On the 17th June 1950, the authorities were informed that the prayer call could only be read in Arabic and it was never read in Turkish again. Since then, the debate has been ongoing. When the idea of reading the prayer call in Turkish came up again, the then Prime Minister Recep Tayyip Erdoğan called it a "cruelty".

→ 555K, DOSTLUK ŞARKISI, HARFLER MARŞI

GEZİ

İstanbul Taksim Meydanı'ndaki Gezi Parkı'nda başlayan, hızla tüm Türkiye'ye yayılan eylemler zinciri. Park yapılmadan önce alanda bulunan Topçu Kışlası'nı yeniden inşa etmek isteyen dönemin başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'a karşı birleşen her fikirden gençler, 28 Mayıs 2013 günü ağaçların kesilmemesi için parkta nöbete başladı. Polisin orada bulunanlara yönelik sert müdahalesi eylemi büyüttü. 31 Mayıs'ta önce İstanbul'da sonra diğer illerde başlayan eylemler hızla yayıldı, memleket yanında bir kalkışmaya, kalkışma direnişe dönüştü. Eylemler polisin iki hafta sonra yaptığı çok sert müdahaleyle bastırıldı ama o günlerden bugüne yazılmış pek çok şarkı, slogan ve umut kaldı. Stadyumlarda asla birleşmez denilen ezeli rakiplerin taraftarlarının birleşerek yan yana yürümesi, yapılan şarkılar, yeni ve genç bir mizah ve "birleşirsek başarabiliriz" duygusu Gezi'den bugüne kalanlar. Duman'ın "Eyvallah"ıyla başlayan ve sayıları yüzlere ulaşan şarkılar, direnişin her safhasında yaşananları tarihe geçirdi. Kardeş Türküler'in "Tencere Tava Havası", memleket çapında yapılan ses çıkarma eylemlerine selam çakıyordu. Sadece memleket içinden değil, dışarıdan da destek geldi: Joan Baez, "Imagine"ı başına Türkçe bir sunuş ekleyerek seslendirdi, Roger Waters ilk anda destek bildirisi yayınlamakla kalmadı, İstanbul konserinde Gezi direnişi sırasında ölenlerin fotoğraflarını "Duvar"a yansıttı.

The Gezi park protests began at Taksim Square in Istanbul and quickly spread all over Turkey. On the 28th April 2013, young people protested against the Prime Minister Recep Tayyip Erdoğan's plan to abolish the Gezi park by occupying and sleeping in the park. After the brutal police intervention, the protests grew bigger. On the 31st May, the first larger protests in Istanbul had started, quickly spreading to other cities too, until a major part of the country was in resistance. The actions were suppressed by a very harsh intervention two weeks later, but there are many songs, slogans and hopes written about those days. Fans in the stadiums, who usually stayed bitter rivals, suddenly joint forces, songs were made, a new young humour came into existence, and the sense of "we can succeed, if we stay together" from those days is still remembered today. Duman's song "Eyvallah" ("Cheers") became the anthem of the movement. Kardeş Türküler's "Tencere Tava Havası" ("Pan Pot Anthem") welcomed the different means of noise making in the country. Noises were also coming from abroad: Joan Baez sang "Imagine" with a Turkish intro, and Roger Waters not only published a support message, but also included the photographs of those who died during the Gezi resistance in his show "The Wall".

→ 555K

HARFLER MARŞI ANTHEM OF LETTERS

Atatürk tarafından yaptırılan, yeni harfleri tanıtmaya yönelik marş. 29 Ekim 1923'te kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında yapılan yeniliklerden biri, alfabenin değiştirilmesi. O güne dek kullanılan Arap alfabesi, 1 Kasım 1928'de yapılan bir hamleyle değiştirildi ve "yeni" cumhuriyet, Latin harflerini kullanmaya başladı. Tarihe "harf devrimi" olarak geçen bu uygulamanın bir marşla halka duyurulması öngörüldü ve yeni harfler ("İstiklal Marşı"nı da besteleyen) Osman Zeki Üngör'e ismarlanan marş aracılığıyla tanıtıldı. Marşta, alfabedeki harfler, Türkçe söylenişleriyle ve müzik eşliğinde art arda seslendiriliyor.

An anthem commissioned by Atatürk to introduce the new alphabet. On the 29th October 1923, one of the biggest reforms in the first years of the Republic of Turkey was made: changing the alphabet. The Arabic alphabet, which had been used until that day, was replaced with the Latin alphabet on the 1st of November 1928. This event, which is referred to as the "Letter Revolution" in history, was announced to the public by an anthem by Osman Zeki Üngör, the composer of the national anthem. In this anthem, the letters of the new alphabet were sung according to their correct pronunciation.

→ İSTİKLAL MARŞI

HER YERDE KAR VAR THERE IS SNOW EVERYWHERE

Bak Bir Varmış Bir Yokmuş"la başlayan "aranjman" akımının ilk yıllarında piyasaya çıkan, büyük ilgi gören ve bu akımın gelişmesini hızlandıran Adamo plağı. Şarkılarını orijinal dili olan Fransızca dışında dillerde de seslendiren İtalyan kökenli Belçikalı şarkıcı Adamo, 1965 yılında konser vermek için geldiği Türkiye'de stüdyoya girdi ve Fecri Ebcioğlu'nun yazdığı sözlerle en sevilen şarkılarından birini ("Tombe la Neige") Türkçe seslendirdi. Plak çok sattı. Batı'dan gelen şarkıların orijinaline sadık kalarak ve kendi dilinde söylenmesi gerektiğine inananlar, bu plakla birlikte Türkçe de söylenebildiğini gördüler. Ancak Adamo yorumundaki kırık Türkçe esas alındığından ana dili Türkçe olan şarkıcılar da kırık Türkçeyle şarkı söylemeyi tercih ettiler. Adamo tek örnek değil; o dönem İstanbul'u ziyaret eden neredeyse bütün şarkıcılar, Fecri Ebcioğlu ve Sezen Cumhuri Önal'ın yazdığı Türkçe sözlerle meşhur şarkılarını plağa okudu. Dönemin "twist kralı" Peppino Di Capri, Fransızların "yıldız"ı Johnny Hallyday, "Brigitte Bardot'nun nişanlısı" olarak ün yapan Sacha Distel, Fransız şarkıcı Patricia Carli, İtalyanların en mühim isimlerinden Mina ve kökü memlekete dayanan Ermeni-Fransız şarkıcı Marc Aryan, "Türkçe söyleyen yabancı şarkıcılar"dan birkaçı. İçlerindeki ayrıksı örnek, Türkçe plak yapmak üzere stüdyoya giren Los Alcarson grubunun solisti Juanito. Türkiye'yi çok seven şarkıcı İstanbul'a yerleşti ve art arda yaptığı plaklarla kariyerini burada devam ettirdi.

The record by the Belgian-Italian singer Adamo, beginning with the song "Bak Bir Varmış Bir Yokmuş" ("Once upon a Time"), was one of the first to be published in a period when reinterpretations were popular. It received lots of interest and attention, accelerating the movement of reinterpretations. Adamo, who sang in French and many other languages, came to Turkey for a concert in 1965 and recorded a Turkish version of his famous song "Tombe la Neige" with lyrics written by Fecri Ebcioğlu. While people thought Western music had to be sung the original way, after Adamo's release singers started singing Western songs in a broken Turkish. For this reason, Turkish records from that period all have accents. Adamo is not the only example; almost all singers who visited Istanbul at that time recorded songs with lyrics by Fecri Ebcioğlu and Sezen Cumhuri Önal. "Twist King" Peppino Di Capri, the French star Johnny Hallyday, Brigitte Bardot's fiancé Sacha Distel, French singer Patricia Carli, Italian artist Mina and the Armenian-French singer Marc Aryan are some examples of the "foreigner who sang in Turkish". Juanito, the lead singer of Los Alcarson, recorded a song in Istanbul and liked it so much that he stayed in Turkey for good.

→ ARANJMAN

İMÇ

Unkapanı'nda bir pasaj. Adı İstanbul Manifaturacılar Çarşısı ama iki bloğuna müzik yapımcıları yerleştiği için bilhassa '70'li yıllarda ve sonrasında müziğin kalbinin attığı yer olarak anılıyor. Bir umut kapısı: Meşhur olmak isteyenler sazını, gitarını alarak oraya gidiyor, yapımcılara hünerini gösteriyor. Köyden kente göç, biraz da bu sebeple hızlanıyor. '80'li yıllara doğru orada üretilen karışık kasetler, plağın yok olmasına sebep. Ekseriyetle "Karışık Aranjanlar" başlığıyla piyasaya sürülen, günün moda şarkılarını bir araya toplayan bu kasetler, bir dönem bütün evlere girdi. Unkapanı camiasının ikiye ayrıldığı dönem bu: Yapımlarını yasal yollarla halka ulaştırmak isteyenler ve onların yaptıklarını korsan olarak, kolayca insanlara dağıtanlar... '90'lı yıllardaki pop patlaması pasaja bir bereket getirdi ancak sonraki yıllarda ortalığı saran mp3 salgını işleri bir hayli düşürdü. Bugün sessiz, sakin, eski şaşaalı günlerinden çok uzakta ama hâlâ Türkiye'de müziğin kalbi orada atıyor.

A passage in Unkapanı. The actual name is İstanbul Manifaturacılar Çarşısı (İstanbul Manufacturer Bazar), but it is known as the place where music's heart beats in the '70s. It symbolised a door of hope: those who wanted to be famous went there with their guitar, showcasing their skills to the producers. İMÇ also contributed to the migration from the village to the city. The compilation tapes produced there in the '80s replaced vinyl records. These cassettes, which were usually released as a selection of popular songs, were adopted by all houses in this period. It's also the time that the Unkapanı community was divided into two: those who wanted to bring their works legally to the public, and the ones who wanted to sell cassettes illegally... The pop explosion in the '90s brought life and jobs back to this passage, but when mp3 took over the market the passage lost its prestige. Today the place is quiet, calm, far from the old glory days, but it is still the beating heart of music in Turkey.

→ ARABESK

İSTİKLAL MARŞI INDEPENDENCE ANTHEM

Türkiye Cumhuriyeti'nin millî marşı. Cumhuriyet yolunda yapılan ilk icralardan biri, yeni rejime yakışır bir marş besteletmek. Öncesinde, padişahların her birinin kendine mahsus marşı vardı ve resmî törenlerde bunlar çalınıyordu. Geçiş döneminde, hangisinin çalınacağı bilinmediği için törenlere katılanların başına enteresan şeyler gelmişti. Türkiye'yi temsil eden bir futbol takımının, bayrağı göndere herkesçe bilinen bir türkü olan "Hamsi Koydum Tavaya" ile çektiği, Kaiser Wilhelm Kanal'ın açılışına katılan donanma bandosunun marş yerine bir çocuk şarkısı çaldığı, Birinci Dünya Savaşı bitiminde bir grup askerın "Deutschland Über Alles"e tekbirlerle karşılık verdiği kayıtlara geçmiş. Buna bir son vermek için girişimlere başlanmış. Burdur Milletvekili Mehmet Akif Ersoy'un "kahraman ordumuza" ithafıyla yazdığı şiirin 12 Mart 1921'de alkışlarla ve heyecanla Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilmesi ilk adım. Sonrasında bir beste yarışması açıldı, kazanan Ali Rifat Çağatay'ın Acemaşiran makamındaki alaturka bestesi oldu ama Batılı olmadığı gerekçeyle ilerleyen yıllarda Osman Zeki Üngör tarafından yapılan ve hâlâ kullanılan besteye geçildi. Şiir, sonradan bu beste üzerine oturtuldu. Bu yüzden ki halen kullanılan marşta prozodi hataları var ve heceler yerine pek oturmuyor.

The national anthem of the Republic of Turkey. One of the first steps to be taken in the new republic was to compose a worthy anthem. In the past, each of the sultans had his own anthem that was played in official ceremonies. During the transition period, it was not known which anthem would be played, and those who attended the ceremonies experienced interesting things. A football team representing Turkey was introduced with the folk song "Hamsi Koydum Tavaya" ("I Put the Anchovies in the Pan"), Kaiser Wilhelm was accompanied with a children's song, and at the end of WW1 a group of Ottoman soldiers have marched with *takbir* to "Deutschland über Alles". Attempts were made to put an end to this. Mehmet Akif Ersoy's poem dedicated to "our hero army" was accepted with great enthusiasm and applause from Turkey at the Grand National Assembly on 12th March 1921. Then a composition contest was opened and Ali Rifat Çağatay's alaturka composition was first chosen. However, because it was not being perceived as Western enough, Osman Zeki Üngör's composition became the new anthem, and so it has remained ever since. Ersoy's poem was latter paired with this composition. That is why there are still some mistakes in the prosody and the syllables do not fit well.

→ HARFLER MARŞI

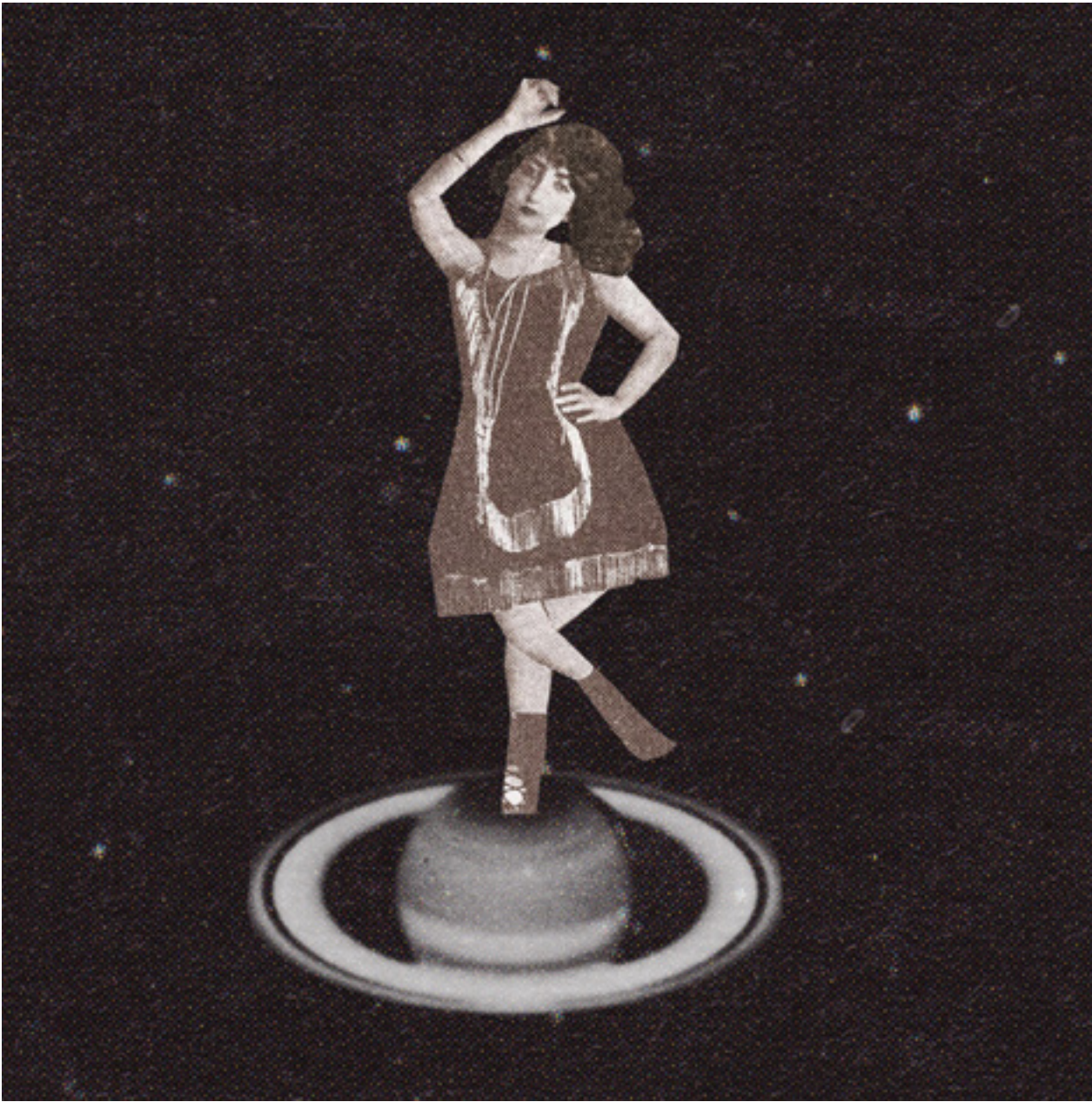

İŞTE BENİM ZEKİ MÜREN HERE I AM, ZEKİ MÜREN

Zeki Müren'in sahneden çekilmesini müteakip yayımlanmış, sözlerini İ. Behlül Pektaş'ın yazdığı, Muzaffer Özpınar tarafından bestelenmiş şarkı. Bir anlamda vasiyet şarkısı. Müren, bizzat kendinden ve yalnızlığından söz ediyor. '50'li yıllarda başlayan müzik hayatında hep zirvede kalmış bir isim Zeki Müren. Her kulvarda ürün verdi, "aranjman"dan halk müziğine uzandı, neye dokunursa güzel yorumladı. Belki de Türkçeyi en iyi kullanan sanatçıydı. Besteciler ona özel şarkılar yazdı, seslendirdiği bütün şarkıları popüler yaptı. 300 civarında şarkı besteledi. 500'ün üzerinde 45'lik, onlarca albüm yaptı. Sadece onun plaklarını basmak üzere adına kurulan bir plak şirketi (Müren Plak) bile var. Sahnede bir gösteri insanı olmayı tercih etti. Sahneye getirdiği dekorlu düzen, "halka daha yakın olmak için" icat ettiği T sahne, kendine eşlik eden sazları bir örnek giydirmesi ve kıyafetleri radikal hareketlerdi, hep konuşuldu. Sahneye mini etekle ve kendi çizdiği şatafatlı giysilerle çıktı. '80'li yıllarda arabeske meylettirdi ve "arabesk oratoryosu" olarak tarihe geçen "Kahr Mektubu"nu yaptı. Muhafazakâr topluma kendini kabul ettirebilen ilk eşcinseldi. Sadece yorumu değil, adı da şarkılara girdi. Türkiye'de bir tatlının adı "Zeki Müren Göbeği", bir örgü çeşidi "Zeki Müren Kirpiği" olarak anılıyor.

A song by İ. Behlül Pektaş and Muzaffer Özpınar, sung by Zeki Müren and dedicated to his withdrawal from the music scene. In a sense, the song is a testament. Müren speaks of himself and his loneliness. He began in the 50s and remained always at the top of his music career. He made music in every genre, from folk music to reinterpretations. Perhaps he had the best handle on the Turkish language. Composers wrote songs just for him, every song he sang became popular. He composed about 300 songs and released more than 500 singles and dozens of albums. There is even a record company (Müren Plak) that has been set up to press his records. As a showman, he invented a T-shape stage so that he could be closer to the audience, and his wardrobe was always special and always discussed. He appeared on stage in a miniskirt and costumes that he styled himself. In the 80s, his song "Kahr Mektubu" ("Sorrow Letter") is widely accepted as the arabesk oratorio. He was the first homosexual to be acknowledged by the conservative society. Not only his singing, but even his name has become an inspiration. The name of a dessert in Turkey is "Zeki Müren Göbeği" ("Zeki Müren Belly") and a type of knitting is called "Zeki Müren Kirpiği" ("Zeki Müren Lashes").

→ ARANJMAN, BÜLENT ERSOY

KANTO

Kökü İstanbul'da olan, orada çalınan, söylenen ve yine orada yok olan özgün tür. Yapısı itibarıyla Batılı, söylenişiyile Doğulu, çalınışıyla geleneksel, anlattıklarıyla asrî. Sarayda icra edilen ağır ve ağırdalı alaturka musikiye halkça verilen bir tepki olarak ortaya çıkan kantolar, Türkiye'de Batı müziğinin ilk popüler ürünleri sayılır. Konusunu gündelik hayattan, hayatı değiştiren yeniliklerden ve yaşanan hadiselerden alıyor: İstanbul'u sarsan yangınlar, Boğaziçi'nde işlemeye başlayan vapurlar, ailece çıkılan sandal sefaları, bu gezilerde yenilen dondurmalar, yeni yeni kullanılan daktilo gibi aletler kantolarda karşımıza çıkanlar... O dönem tiyatrunun merkezi olan Direklerarası'nda yeşermiş: Sahnelenen oyunların perde arasında izleyicilerin salondan çıkmasını engellemek için yapılan gösterilerde söylenmiş, çok tutunca sokağa taşmış. Kantolar, ekseriyetle sahnede doğaçlama söylenen şarkılar. Kiminin notaları yazılmış, taş plak döneminde kayıt altına alınmış ama bugüne ulaşan örneği çok az. Peruz ve Şamram Hanım tarafından icat edilen bu tür, '70'li yıllara Nurhan Damcıoğlu ve Huysuz Virjin gibi isimlerle taşındı ama sonrasında bunlar da kayboldu.

A genre which is rooted in, performed in, and then to finally disappear in Istanbul. Its structure is Western, its tradition Eastern. Played traditionally, it narrates modernity. The lightness of Kanto appeared as a resistance to the heavy alaturka music that had its origin in the palaces, it can be considered Turkey's first Western popular music. It takes its subjects from daily life, life-changing innovations or historical events: the fires that shook Istanbul, the ferries which travelled the Bosphorus, the family trips with the boat, the ice creams, the new typewriters - these were popular topics in Kanto... It was also established on the theatre stage: Kanto songs were sung between scenes so that people would not leave the theatre. They were usually improvised on stage. Some of the songs were recorded too, however, only a few records can be found nowadays. This genre, first performed by Peruz and Şamram Hanım, was represented in the '70s by Nurhan Damcıoğlu and Huysuz Virjin.

KATİL AMERİKA KILLER AMERICA

Yayımlandığı dönemde çok ses getiren bir şık Mahzuni Şerif türküsü. Amerika, tam da "müttefikimiz" olarak konumlandırıldığı dönemde Türkiye'nin iç işlerine müdahale edince halk arasında bir tepki oluştu. Mahzuni, bunu sazıyla dile getirdi. Amerika, "Defol git benim yurdundan / Amerika katil katil / Yıllardır bizi bitirdin / Amerika katil katil" sözleriyle başlayan plakta "dünyanın en namussuzu" olarak nitelendirilmişti. Sonrası da geldi. Amerika karşıtı plaklar bir anda ortalığı sardı. Şık Mahzuni Şerif, sazıyla ve sözüyle diğerlerinden ayrılan bir ozan. Alevî kökenli ve oradan aldığı kültürü özümsemiş, öğütmüş, türkülerine yansıtmış. Çok seviliyor. Bir spor salonunu aynı gün art arda verdiği üç konserde de doldurabilecek bir dinleyici kitlesine sahip. Sadece kendi sesinden dinleyicilere ulaşmadı, Edip Akbayram, Selda, Cem Karaca gibi "halktan yana" şarkıcılarca yorumlandı, yorumlanıyor.

A Mahzuni Şerif song which gained much popularity. America, precisely Turkey's "ally", intervened in the internal affairs of the country, which led to a judgmental reaction among the people. Mahzuni voiced this with his saz. America, "Go away from my homeland / America killer killer / You've used us for years / America killer killer" opens one song. Anti-American records then started spreading. Mahzuni Şerif was a poet who was distinguished from the others through his instrument and his words. He absorbed the culture he got from his Alevi origin and reflected it in his songs. He was very popular, holding an audience that could fill up a stadium for three concerts on the same day. His songs were also interpreted by Edip Akbayram, Selda, Cem Karaca and attracted an even wider audience.

→ DOSTLUK ŞARKISI, SELDA, CEM KARACA

KOBRA

Berlinli topluluk. Neue Deutsche Welle akımından beslenen Türkçe sözlü ama ziyadesiyle Berlinli bir türün belki de ender örneklerinden biri oldular. '80'li yılların başında yaptıkları çalışmalarla dikkat çektiler. O dönemde yapmış oldukları plaklardan biri, "Hey! Gençliğe sesleniyoruz!" sloganıyla piyasaya verdikleri bir maxi-single ya da tercih ettikleri adla küçük uzunçalar. Bir de albümleri var. Festivallere katılmışlar, verdikleri konserlerle adlarından söz ettirmişler ve '80'li yılların ilk yarısında Almanya müzik piyasasında kendilerine bir yer bulmuşlar. Topluluğun davulcusu Hayrettin Öneşol, '90'lı yıllarda Türkiye'de yaşanan pop patlaması sırasında Barbaros Hayrettin adıyla yapmış olduğu "Ben Sizin Babanızım" adlı tuhaf şarkısıyla adını duyurdu ama tek şarkıyla kaldı.

ABerlin group. Maybe inspired by Neue Deutsche Welle, but they have become a band specific to Berlin. They were popular during the beginnings of the '80s. One of the records they made at the time, "Hey! Gençliğe sesleniyoruz!" ("Hey! We Speak to the Youth!"), was a maxi-single they distributed to the market. And they have made albums, too. They participated in festivals, gained a reputation with their concerts and proclaimed themselves in the music market of Germany in the first half of the '80s. The drummer of the band, Hayrettin Öneşol, made a song under the name Barbaros Hayrettin during the pop explosion in the '90s with the title "Ben Sizin Babanızım" ("I am your Father"). It was a rather strange song and remained his only solo song.

→ BERLİN BERLİN, KREUZBERG, YARINİSTAN

KÖLN BÜLBÜLÜ *NIGHTINGALE OF COLOGNE*

Malatyalı şarkıcı Yüksel Özkasap'ın lakabı. Özkasap, Türkiyeli gurbetçilerin sesi. Art arda yaptığı plaklarla burada yaşayanların dertlerine tercüman oluyor. Bunu yaparken farklı denemelere de girişiyor. Caz altyapısıyla söylediği "Merci Cheri", Almanyalı dinleyiciler hedef alınarak yapılmış bir plak ama başarılı olamamış ve Özkasap, bildiği yoldan yolculuğuna devam etmiş: Gurbet türkülerinin yanına arabeski iliştirmiş, "dertli" şarkılarıyla buradan Türkiye'ye uzanan köprüyü kurmuş. Gurbete gelip dönemeyenlerin, burada âşık olanların, memleketini özleyenlerin ve memlekette özleyenlerin sesi olmuş. Hâlâ Köln'de ya da gurbetçilerin tabiriyle Köln'de yaşıyor ve zaman zaman çıktığı televizyon programlarında türkülerini söylüyor. Yüksel Özkasap şarkılarından birinin adı, "Nasıl Yolum Düştü Köln'e". Türkiye'den gelen bir işçinin Almanyalı bir kıza âşık olmasını anlatıyor. Roman gibi bir şarkı bu, içinde her şey var: Geçim sıkıntısı, yalnızlık, sıla hasreti, dil bilmezliğin getirdiği dertler ve ağır çalışma koşulları...

The nickname of the female singer Yüksel Özkasap from Malatya. Özkasap became the voice of Turkish expats by interpreting their sorrow and troubles in her records. She also attempted different musical experiments: she sang a jazz song called "Merci Cheri" for a German audience. As it was not successful she continued her musical career as before: she added arabesque to her folk songs and created a bridge between the ones suffering in Germany and the people in Turkey. She became the voice of those who could not return home, those who fell in love in Germany, those who missed Turkey and those who were left behind in Turkey. She lived in Cologne and from time to time she performed her music on public television shows. One of the hit songs of Yüksel Özkasap is "Nasıl Yolum Düştü Köln'e" ("How did I end up in Cologne"). It tells the story of a worker from Turkey in Germany, who falls in love with a German girl. This song is like a novel. It has everything: hardship, loneliness, homesickness, not knowing the language and hard labour...

→ ALMANYA'DA NELER VAR, ARABESK, AVUSTRALYA TÜRKÜSÜ

KREUZBERG

Berlin'deki küçük Türkiye. Bilhassa üçüncü kuşaktan yetişen pek çok müzisyenin çıktığı yer. Batı Berlin'de Duvar sınırında olduğu için pek rağbet görmeyen bu mahalledeki evler '60'lı yıllarda Türkiye'den gelen işçilere tahsis edilmişti. İkinci ve üçüncü kuşak, ekseriyetle burada yetişti. '80'li yıllarda mahalleyi "dazlaklar" olarak tabir edilen Nazi yanlısı ırkçılardan korumak için bir çete oluşturulmuş, 36 Boys adlı bu çete Türkiyelilere yapılan saldırıları püskürtmüştü. Bugünün önemli rap yıldızlarından Killa Hakan, bu çeteden çıkma. Yine Kreuzbergli bir topluluk olan Islamic Force'un ikinci dönem üyelerinden. Çalışmalarını Türkiye'de sürdüren Fuat ve Berlin şarkısıyla dikkat çeken Alpa Gun, Kreuzbergli müzisyenlerden ikisi. Kreuzberg, Duvar'ın yıkılmasından sonra rağbet gören bir yer hâline geldi, bilhassa son yıllarda sanatın ve eğlencenin de merkezi oldu.

Berlin's little Turkey. Especially where many musicians from the third generation grew up. The houses, which were close to the Berlin Wall and therefore unpopular in the '60s, were rented to labour migrants from Turkey. Their children and grandchildren have been raised here. To protect the neighbourhood in the 80s from "skinheads" (or Nazis) a gang called "36 Boys" was formed. Killa Hakan, one of the most important rap stars of today, was once part of this gang but he later quit. He was also a member of the second term of the Islamic Force, again a group from Kreuzberg. Fuad, who is working from Turkey, and Alpha Berlin are two of Kreuzberg's musicians. Kreuzberg became a popular place after the collapse of the Wall, and in recent years it has become the center of art and entertainment.

→ BERLİN BERLİN, CARTEL

KÜÇÜK ŞARKICILAR LITTLE SINGERS

'70'li yıllarda, pop'un sahiden popüler olduğu dönemde üç çocuk şarkıcı vardı: Şanar Yurdatapan'ın oğlu Arda Kardeş, Muhittin Paydaş'ın oğlu Büyük İskender ve Neşe Karaböcek'in oğlu Alper Karaböcek. Üçü de çok satan plaklar yaptı, o dönem çok meşhur oldu. '80'li yıllarda başka bir furya çıktı: Arabesk söyleyen çocuk şarkıcılar! Başlatan isimler Küçük Emrah ve Küçük Ceylan. İkisi de taklitlerinin arasından sıyrıldı, söyledikleri şarkılar dilden dile yayıldı. Sonrasında büyüdüler, kariyerlerini sürdürdüler ama akıllarda kalan, o dönemde yaptıkları... '90'lı yıllarda pop'un yeniden popüler olduğu dönemde her ikisi de bu tarza yöneldi. Boşluğu, o yıllarda piyasaya çıkan Küçük İbo doldurdu ama artık o da büyük.

In the '70s pop music, there were three children singers: Arda Kardeş, son of Şanar Yurdatapan, Büyük İskender, son of Muhittin Paydaş, and Alper Karaböcek, son of Neşe Karaböcek. The three of them made best-selling records, which became very famous. There was another big event in the '80s: children singing arabesk! It started with Küçük Emrah and Küçük Ceylan. Both of them were pioneers in their field and became very famous. They grew up, continued their careers, but they have been reminiscing about their childhood career ever since. In the '90s, both of them started making pop. Their spot as childhood stars was replaced by Küçük İbo, who by now is a grown up too.

→ ARABESK

MFÖ

Mazhar Alanson, Fuat Güner ve Özkan Uğur'dan kurulu pop-rock topluluğu. Mazhar Fuat Özkan adıyla müzik dünyasına adım attılar, MFÖ olarak yollarına devam ettiler. '60'lı yıllarda Kaygısızlar, '70'li yılların ortalarında İpucu Beşlisi olarak plaklar yapmışlardı, MFÖ son durak oldu. 1984 sonlarında yayımlanan ilk albümleri "Ele Güne Karşı Yapayalnız", memleket müziği açısından bir kırılma noktası. 12 Eylül darbesinden sonra cılızlaşan müzik piyasası bu albümle birlikte canlandı, pop'un yanında rock yeniden yeşermeye başladı. Art arda yayımlanan albümler ve iki Eurovision seferi, topluluğun kalıcılığını sağladı. Eurovision şarkılarından "Sufi", plak olarak Avrupa'da da yayımlandı, diskolarda çalındı. Türkiye'de yapılan ilk Türkçe sözlü rap çalışmalarından biri olan "Ali Desidero", onların marifeti. Pek çok hit şarkı yaptılar, müziklerini kuşaktan kuşağa taşıdılar. Bugün konserleri hâlâ büyük ilgi görüyor, yeni albümleri yayımlanmaya devam ediyor.

Pop-rock band with Mazhar Alanson, Fuat Güner and Özkan Uğur. They started off with the name Mazhar Fuat Özkan and continued as MFÖ. In the '60s, they called themselves Kaygısızlar and in the '70s İpucu Beşlisi, however, they ended up settling down for MFÖ. Their debut album, "Ele Güne Karşı Yapayalnız" ("Lonely against Everyone"), released in late 1984, was a breaking point for Turkey's music. After the military coup in 1980, the music market had paused, yet together with this album it came back to life. Their albums and two Eurovision performances granted them a space in Turkey's music history. Their song "Sufi" was performed at Eurovision, later it was released as a record in Europe and was played in clubs. One of the first Turkish rap songs made in Turkey, "Ali Desidero" can be credited to them too. They made many hit songs, carrying their music from generation to generation. Nowadays their concerts are still very popular and they continue publishing albums.

MİNİK SERÇE LITTLE SPARROW

Türkiye'nin en önemli besteci ve yorumcularından Sezen Aksu'nun lakabı. 1978 yılında yapmış olduğu bir şarkı ve aynı yıl çevirdiği filmden mülhem. İlk plağını 1975 yılında yapan, sonrasında art arda yaptığı 45'liklerle ünlenen Sezen Aksu, 1978 yılında çıkardığı "Kaybolan Yıllar" ile zirveye yerleşti, orada kaldı. '80'li yıllarda, Aysel Gürel ve Attila Özdemiroğlu ile birlikte yükselen arabeske alternatif çalışmalar yaptı. Onno Tunç'la yaptığı çalışmalar, '90'lı yıllarda yükselen pop'un önünü açtı. O yıllarda Sertab Erener, Levent Yüksel, Harun Kolçak, Aşkın Nur Yengi, Göksel gibi isimler onun himayesinde müzik piyasasına girdi. Sezen Aksu, sadece besteleri ve sözleri değil, gençlere verdiği destekle de önemli bir konuma geldi. Şarkılarında yaşadığımız duyguları alabildiğine yalın bir şekilde anlatıyor, bu yüzden herkese hitap ediyor.

A nickname for Sezen Aksu, one of Turkey's most important composers and performers. It was given to her after her song "Minik Serçe" and a film with the same name from 1978. Sezen Aksu, who made her first record in 1975 and became famous after publishing record after record, reached the peak of the music market with "Kaybolan Yıllar" ("Lost Years") in 1978 and stayed there. In the '80s she worked with Aysel Gürel and Attila Özdemiroğlu and tried alternative arabesk collaborations. Her work with Onno Tunç opened the way for the rising pop wave in the '90s. In those years, names such as Sertab Erener, Levent Yüksel, Harun Kolçak, Aşkın Nur Yengi and Göksel entered the music market under her guidance. Sezen Aksu reached an important position not only with her compositions and words but also because of her support for young people. Due to her pure expression of feelings in her songs, she appeals to everyone.

MOĞOLLAR

1968 yılında kurulmuş topluluk. Başta türküleri İngilizce seslendiriyorlardı, sonrasında Türkçe düzenlemelerle adlarından söz ettirdiler. 1970 yılında, o dönem popüler olan ve türkü düzenlemelerinden müteşekkil türün adını koydular: Anadolu-pop. Sonraki çalışmalarında bu türün sadece düzenlemelerden ibaret olmayacağını, türkülere yakın ya da kökünü onlardan alan, yerli enstrümanlarla zenginleştirilmiş besteler de yapılabileceğini gösterdiler. '70'li yılların ortalarına kadar etkindiler, sonra sessiz bir döneme girdiler. 1993 yılında yeniden bir araya geldiler, eski çalışmalarının yanına politik çalışmaları da eklediler. 1971 yılında Fransa'da yayımlanan albümleri, o güne dek Pink Floyd, Frank Zappa gibi isimlere verilen Charles Cross Akademisi ödülünü aldı. 2018'de 50. yıllarını görkemli bir konserle kutlayan Moğollar hâlâ sahnede, şarkılarını söylüyor.

A band founded in 1968. At first they were singing folk songs in English, later they were producing Turkish songs. In 1970, they coined a new genre: Anatolian pop. This was hugely popular at that time and consisted of folk song variations. In their later works, they showed that Anatolian pop was not only a genre of reinterpretations, but also could include compositions enriched with traditional instruments, bringing them closer to their folk roots. They were active until the mid-70s. After a quiet period, they reunited in 1993 with more politicised content in their music. Released in France in 1971, their albums have received the Charles Cross Academy Award, which was also given to artists like Pink Floyd and Frank Zappa. In 2018, the Moğollar celebrated their 50th year with a magnificent concert. To this day, they are still singing and performing on stage.

→ CEM KARACA, BAĞLAMA

NİKÂH MASASI WEDDING TABLE

1982 tarihli Ümit Besen şarkısı. Arabeskin yükseldiği dönemde bir yan tür olarak gelişen taverna müziğinin simgesi. Alaturka ve halk müziğinden beslenen "kentli" bir tür olarak tarihte yerini aldı. Türe adını veren tavernalar, komşu ülke Yunanistan'ın gece hayatını renklendiren eğlence mekânları ancak Türkiye'de biraz yanlış anlaşıldı ve '80'li yıllarda piyanist şantörlerin sanatlarını icra ettikleri yerler olarak tarihe geçti. Dinleyicisi köyden kente göç eden varlıklı kesim ya da 1980 sonrasında yeni zenginleriydi. Taverna şarkıcıları orğlarının başında yerini alıyor, dinleyicileriyle konuşarak interaktif bir şekilde geceyi sürdürüyorlardı. Gelen önemli konuklar, "O ooo kimleri görüyoruz... Meşhur fabrikatör Ahmet Bey, hoş geldiniz! Zarif eşinizle birlikte sizi bu şarkı eşliğinde dansa davet ediyorum" tarzında cümlelerle karşılanıyor, statüler ön plana çıkartılıyordu. Yol, Ümit Besen ve Ferdi Özbeğen'in piyanolarının başında şarkılarını söylerken ilgi görmesiyle açıldı, ilerleyen yıllarda piyanolar orga dönüştü hatta "oryantal klavye"ler kullanılmaya başlandı. "Nikâh Masası", başlama vuruşunu yapan şarkılardan. Almanya'da yayımlanan kasette bu tür için başka bir isim önerilip kapağa işlenmiş: "Romantik Müzik".

The title of a Ümit Besen song from 1982. It has become a symbol of tavern music, which came up as a side effect during the rise of arabesk. Tavern music entered history as an urban genre, which has been influenced by alaturka and folk music. The tavern in Turkey got its name from the Greek tavern, however, it was misunderstood in Turkey, so "taverna" was used in the '80's to describe places in which piano players, singers and songwriters were performing. The audience were wealthy people who migrated from the village to the city or the new money. The singers at the tavern would sit at their keyboard and entertain their audience throughout the night with social interactions. Important guests would be greeted personally, which would give them an even higher status: "Oooh who are we seeing... Welcome, famous factory owner Ahmet Bey, welcome! Please dance with your beautiful wife to this song." A new genre grew out of Ümit Besen and Ferdi Özbeğen's piano-accompanied songs, but in the following years their pianos were replaced by keyboards or even oriental keyboards. "Nikah Masası" (Wedding Table) started off the evolvement of this genre. In the German release of the cassette, the genre was given another name: "Romantic Music".

→ ARABESK

NEŞET ERTAŞ

Halk müziğinin büyük ustası. Âşık Mahzuni Şerif’le birlikte iki farklı koldan pop ve rock’u besledi: Selda Bağcan çıkışını Neşet Ertaş türküleriyle yaptı, Âşık Mahzuni Şerif türkülerine çark etti. Kendilerini “halktan yana” konumlandıran Cem Karaca, Edip Akbayram, Fikret Kızılok gibi şarkıcılar ağırlıklıla Âşık Mahzuni Şerif türküleri söylerken şarkılarını siyasetten uzak tutan Barış Manço, Erkin Koray, Neşe Karaböcek gibi isimler Neşet Ertaş eserlerini repertuarına aldı. “Tatlı Dillim”den “Gönül Dağı”na uzanan yolda kâh hüzünlü kâh oynak havalarla mızrabını tellere kondurdu, oradan türküler havalandırdı. Babası Muharrem Ertaş’ın geleneğini sürdürdü, Kırşehir yöresinin bozlaklarını bugüne taşıdı. Art arda yaptığı plaklarla bir dönem piyasada fırtına gibi esti ama ‘80’li yıllarda Almanya’ya geldi, uzun süre Köln’de yaşadı ve bugün müzisyenliği yaparak hayatını kazandı. 2000’li yılların başında, “adı unutuldu” denilen zamanda Türkiye’ye döndü, büyük kitle konserlerinin yıldızı oldu. Son deminde külliyatı toparlanarak yeniden yayımlandı, hakkında kitaplar yazıldı. Geleneksel halk ozanlarının son temsilcilerinden biriydi. Ölümüyle bir devir bitti.

He is a great master of folk music. Together with Âşık Mahzuni Şerif, he fed pop and rock from two different branches. The famous Selda Bağcan made her debut with songs of Neşet Ertaş and reinterpreted Âşık Mahzuni Şerif’s folk songs. Musicians such as Cem Karaca, Edip Akbayram and Fikret Kızılok, who placed themselves on the side of the people, sang songs of Âşık Mahzuni Şerif; whereas Barış Manço, Erkin Koray, Neşe Karaböcek, who were less political, took Neşet Ertaş’ songs in their repertoire. With songs like “Tatlı Dillim” (“Sweetly Spoken”) or “Gönül Dağı” (“Love Mountain”) Neşet Ertaş both entertained and saddened his audience and brought Turkish folk music to the fore. He continued the musical tradition of his father Muharrem Ertaş and his hometown Kırşehir. For a while he owned the music market, but in the ‘80s he left for Germany. He lived in Cologne for a long time and became a wedding musician. At the beginning of the 2000s, when his name was nearly forgotten, he returned to Turkey and gave big concerts. His collections have been published and a book about him has been written. He was one of the last representatives of the traditional folk. With his death, an era ended.

→ BAĞLAMA

ORHAN GENCEBAY

Arabeski başlatan isimlerden. Her ne kadar ilk plaklarıyla bu türün ateşleyicisi olsa da ilerleyen yıllarda yaptıklarını "serbest çalışmalar" olarak nitelendirdi. İlk çıkışını '60'lı yılların sonlarında yaptı. "Bir Teselli Ver", "Hatasız Kul Olmaz", "Bir Araya Gelemeyiz" gibi Gencebay şarkıları, arabeski görünür kıldı. '70'li yıllarda arabesk yaygınlaşırken Gencebay kendini bu türden kopardı ve biraz da o dönemde yaklaştığı Erkin Koray'ın etkisiyle farklı denemelere girişti. Sitar çalması, şarkılarında Batı ve Doğu'dan gelen melodileri ve alt yapıları kullanması, kendine özgü bir tür yarattı ve yolunda yalnız yürüdü. Arabeskin yasaklığı olduğu TRT'ye çıkartılmadığı dönemde her sahnesi klip tadında işlenmiş filmler aracılığıyla hayranlarına ulaştı. Yine de bir armağan gibi her yılbaşı gecesi özel izinle TRT ekranlarına çıktı, şarkılarını söyledi. Filmlerinde halkın dertlerini dile getirdi ve bilhassa arabeskin asıl dinleyicisini oluşturan gecekondu mahallelerinde yaşanan acıları işledi. Gecekondu-larını yıkmaya gelen inşaatçılara direnen bir mahalleyi anlattığı "Derdim Dünyadan Büyük" adlı filmin sonunda söylediği şarkı gelecek güzel günlere olan inancı dile getiriyor ve o dönemde yapılan şarkılar arasında umuduyla bir adım öne çıkıyor. Orhan Gencebay, yakın dönemde müzik çalışmalarından ziyade iktidara yakınlığıyla gündeme geldi.

One of the names that led arabesk. He was a pioneer of this genre with his first recordings. His songs "Bir Teselli Ver" ("Give a Consolation"), "Hatasız Kul Olmaz" ("There's no flawless Human"), "Bir Araya Gelemeyiz" ("We can't get Together") propelled arabesk into the limelight. Later he described his work as "freestyle work", distancing himself from the genre arabesk and began experimenting with the influence of Erkin Koray. The use of tunes and substructures from the West and East in his new songs created a unique genre. As arabesk was banned he could not appear on national TV, TRT, but he still managed to reach his audience through his films. Nevertheless, he was allowed to sing songs on TRT screens with special permission every New Year's Eve. He expressed the troubles of the people in his films and sung about the pains in the slum neighbourhoods, which made up his main audience. At the end of the film "Derdim Dünyadan Büyük" ("My Sorrows are Bigger than the World"), he sings of a neighbourhood resisting the builders who came to demolish the shanty houses. It expresses the belief in the beautiful days to come and stands out among the songs made at the time. Recently, rather than his music, Gencebay's closeness to the current government has been discussed.

→ ACILARIN KADINI, ARABESK

PET'R OİL

1980 yılında Hollanda'nın Lahey kentinde yapılan 25. Eurovision Şarkı Yarışması'nda Türkiye'yi temsil eden şarkı. Sözlerini Şanar Yurdatapan'ın yazdığı şarkının bestecisi, Attila Özdemiroğlu. TRT, öncesinde alınan başarısızlıklara karşı bir önlem olarak dönemin en büyük ismini yarışmaya göndermeye karar vermiş, yorumcu olarak "Süperstar" unvanını henüz kazanmış Ajda Pekkan'ı seçmişti. Şarkı, güncel bir konuya, petrol krizine değiniyordu. Yarışma günü şarkıyı TRT spikerlerinden Şebnem Savaşçı sunmuş, şu cümleleri kurmuştu: "Laleler ülkesinden merhaba sevgili izleyiciler... Türkiye bu yılki yarışmaya bir aşk şarkısıyla katılıyor. Ama alışılmış bir aşkın değil, dünyanın güncel sevgilisi petrole duyulan aşkın hikâyesi. Yüzyıllar önce Hollanda'ya laleyi getiren Türkler, 1980'de petrolü ve onun şarkısını getiriyor." "Pet'r Oil", Eurovision'da başarılı olamadı ve yarışmayı 15. sırada bitirdi. Bunu hazmedemeyen Ajda Pekkan Türkiye'yi terk etti ve üç yıl ülkeye dönmedi. Şarkı, oryantal ezgisi ve kolay akılda kalan nakaratı sayesinde Türkiye'de çok sevildi ancak bir o kadar da tartışıldı. Sözleri yazan Şanar Yurdatapan, TRT'nin sözlere müdahale ettiği gerekçesiyle ona verilen ödülü canlı yayında protesto ederek reddetti.

This song represented Turkey in the 25th Eurovision Song Contest in the Hague in the Netherlands in 1980. The song was written by Şanar Yurdatapan and composed by Attila Özdemiroğlu. TRT decided to send the biggest name of the period to the competition considering the failures of the years before and chose Ajda Pekkan as the great superstar. The song touched on a current issue: the oil crisis. TRT announcer Şebnem Savaşçı presented the contest song with the following sentences: "Hello, dear viewers from the tulip's country... Turkey is participating in this year's competition with a love song. It is not a usual love, but a love story about the world's beloved oil. Turks, who brought the tulip to the Netherlands centuries ago, now bring oil and its song in 1980." Pet'r Oil did not succeed in Eurovision and finished 15th in the competition. Ajda Pekkan, who could not digest the result, left the country and did not return for three years. The song, however, was very much loved in Turkey thanks to its easy refrain and the oriental tunes, but was also heavily discussed. Şanar Yurdatapan, who wrote the lyrics, declined an award that he should have received because TRT tried to change his lyrics.

→ AJDA PEKKAN, TRT

SELDA (BAĞCAN)

Türkiye'nin Joan Baez'i olarak nitelendirilen şarkıcı. '70'li yılların başında gitarı eşliğinde seslendirdiği türkülerle adını duyurdu. İlerleyen yıllarda funk öğeleriyle süslü şarkılardan büyük orkestra eşliğinde söylediği türkülere uzanan pek çok deneme yaptı. Sesi ve yorumu benzersiz. Aileden müzisyen: Abileri, Ankara'da dönemin en önemli kulüplerini işletirken onların sahnesinde yetişti. Yeniden yayımlanan albümleriyle birlikte Avrupa piyasasında keşfedildi. 1986'da Peter Gabriel tarafından WOMAD'a davet edilmiş, devlet sakıncalı olduğu gerekçesiyle pasaportuna el koyduğu için gidememişti. O yıl bir şarkısı festival plağında bu hikâyeyle yer alınca dikkatleri üzerine çekti ve sonraki yıllarda pasaportuna kavuşunca bu festivale katıldı. Söylediği şarkılar yüzünden iktidarla arası hiçbir zaman iyi olmadı. Son dönemde İsraili topluluk Boom Pam'la yaptığı çalışmalar, onu genç bir dinleyici kitlesiyle buluşturdu. Hâlâ festival sahnelerinin aranan yıldızı.

Asinger who is described as Turkey's Joan Baez. She became widely known in the '70s for playing folk songs with her guitar. In the following years, she performed many songs ranging from songs with funk elements to folk songs accompanied with a large orchestra. In all, her voice and interpretations are unique. Coming from a musician's family, she also performed in her brothers' clubs in Ankara. She was discovered in the European market with her re-released albums. In 1986, Peter Gabriel invited her to WOMAD, but she could not go because the state had taken her passport away from her. Her song and this story were published on a poster at the festival and when she got her passport back in the following years, she attended this festival. Because of her songs, she has always had a difficult relationship with the government. Through her recent work with the Israeli group Boom Pam she reached a new hipster audience. She's still the star of the festival scene.

TRT

Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu. Mazisi bir hayli eskiye uzanıyor ama '70'li yılların ortalarında televizyon yayınlarının devreye girmesiyle bilinirliği büyük ivme kazanıyor. Bir dönem radyoda yayımlanan programlar, insanların bilhassa Batı müziğiyle tanışma sebebi. Sadece pop ya da rock değil, işin ehline sunulan klasik Batı müziği programları da birkaç kuşağın bu kurum aracılığıyla bilgilenmesini sağladı. FM bandından yayın yapan Radyo 3 ya da o dönemki adıyla TRT-3, İzzet Öz'den Yavuz Aydar'a uzanan yapımcılar sayesinde Türkiye'de pop ve rock kültürünü yerleştirdi, geliştirdi. Artısı çok elbette ama eksileri de var: Televizyon yayınlarının başlamasıyla devreye giren TRT Hafif Müzik Denetleme Kurulu, şarkıcı ve toplulukların korkulu rüyasıydı. Şarkıları denetliyor, belirledikleri normlara uymayanlara ekran vizesi vermiyordu. Her yıl yayımlanan kitapçıklar aracılığıyla "yayınlanabilir" bulunan şarkılar duyuruluyor, bu kitapçıklara giremeyenler yayınlanamıyor. Normlar çeşitli: "Prozodi hatası"ndan "devletin bölünmez bütünlüğü"ne uzanıyor. Bunlar arasında, "genel ahlaka mugayyir"lik de var. Dönemin en önemli isimlerinden biri olan Barış Manço'nun "Lambaya Püf De" adlı şarkısı, sonuncu maddeye takılanlardan: Sözleri erotik bulunarak yasaklanıyor. Manço ve ekibi Kurtalan Ekspres, hemen bir çözüm buluyor ve şarkının enstrümantal versiyonunu "Tavuklara Kışt De" ardiyla yayımlıyor. Kurul, bunu da reddediyor. Gerekçe, fıka gibi: Gitarçı gitarı erotik çalıyor!

Turkey Radio and Television Organisation. Its history in radio extends quite a bit, but in the mid-'70s, its television broadcasts were gaining momentum as televisions were becoming more widespread. People got in touch with Western music through its radio programmes. Not only pop or rock, but also its classical Western music reached several generations. Thanks to Radio 3 broadcasts from the FM band and TRT-3 with İzzet Öz and Yavuz Aydar, pop and rock culture in Turkey developed. The TRT Supervisory Board, which was launched with the start of television broadcasts, was also a source of large anxiety for singers and bands. They were checking the songs and did not give screen permissions to those who did not comply with the norms they determined. Each year a booklet listed the songs which could be published. The reasons for prohibiting a song ranged from "tune error" to "indivisible integrity of the state". "Against the common morality" was included too. The song "Lambaya Püf De" ("Say Puff to the Lamp") by Barış Manço was subjected to the latter due to its sexual innuendos. Manço and his band Kurtalan Ekspres tried to find a solution straight away: they made an instrumental version of the song and changed the name to "Tavuklara Kışt De" ("Say Kshh to the Chicken"). The board rejected it again. The reason was just like a joke: the guitarist plays too erotically!

→ BARIŞ MANÇO

TÜRKISCH MANN *TURKISH MAN*

1977 yılında piyasaya verilen Yusuf Cavak imzalı parodi plak. Şarkının yaratıcısı, 1974 yılında Almanya'da bir Türkçe plak yapmış ancak dikkatleri bu "Türkisch Mann" la üzerine çekmiş. Yusuf, şarkıyı söylerken kasıtlı bir şekilde kırık Almanca kullanıyor ve sözlerde Almanya'daki Türklere yönelik klişeleri vurguluyor. Plaçın arka yüzünde yer alan "Blondes Haar" da aynı minvalde bir şarkı: Türkiye'den gelen erkeklerin sarışın Alman kadınlarına düşkünlüğünü ti'ye alıyor.

Yusuf Cavak's parody record released in 1977. The composer of the song produced a Turkish record in Germany in 1974, but received attention with his "Türkisch Mann" ("Turkish Man") song. Cavak, while singing the song, uses deliberately broken German and emphasises the clichés against the Turks in Germany. On the back of the record, the song "Blondes Haar" ("Blonde Hair") draws on similar clichés: the blonde German women don't care for the Turkish men's obsession with them.

→ ALMANYA'DA NELER VAR

TÜRKÜLERİMİZ KARDEŞTİR *OUR FOLK SONGS ARE BROTHERS*

Şanar Yurdatapan tarafından düzenlenen, Şivan Perwer ve Melike Demirağ'ın solist olarak katıldıkları konserler dizisi. 12 Eylül darbesi sonrasında Türkiye'de yaşanan Türk - Kürt ayrımına karşı kamuoyu oluşturmak için düzenlenmişti, başarılı oldu. Türkü, halk müziği ürünlerine verilen genel isim. Türkiye'ye özgüler ve halkın bağrından çıkıyorlar. "Türkülerimiz Kardeşdir / Sitranen me Dostin" başlığıyla kaset olarak da yayımlanan bu konserlerde Türkçe ve Kürtçe olarak yapılan konuşmalar, hadiseyi anlatırken insanlara umut aşıyor: "Bugünkü Türkiye'de tüm Kürt kültürü ve dili yasak. Bu yasağın karanlığında Kürt türkülerinin talan edilmesine karşı çıkmak hepimize görev oluyor. Kültürlerimiz yan yana büyümüş iki ulu ağaçtır. Bu iki ağacın meyvaları, türkülerimiz kardeşdir! Türkler ve Kürtler, iki kardeş ulus. Savaşsız, sömürsüz, baskısız bir dünyada neden yaşamayalım dostça, yan yana?"

Series of concerts, organised by Şanar Yurdatapan, sung by Şivan Perwer and Melike Demirağ. It was composed to oppose the Kurdish-Turkish separation after the military coup in 1980, and it was successful. "Türkü" is the general name for folk song. It is specific to Turkey, coming from the people's hearts. "Türkülerimiz Kardeşdir / Sitranen me Dostin" (Our Folk Songs are Brothers) was released as a cassette and also performed in Turkish and Kurdish during concerts. The texts are designed to raise people's hope: "Today all Kurdish culture and language have been prohibited in Turkey. In the darkness of this prohibition, it is our duty to oppose the plundering of Kurdish folk songs. Our cultures are two large trees grown side by side. The fruits of these two trees, our folk songs, are brothers! Turks and Kurds, two brother nations. Why not live in a world without war, without exploitation, without oppression, in friendship, side by side?"

→ BAĞLAMA

UZAYLILAR HOŞGELDİNİZ *WELCOME, ALIENS*

Kırşehirli halk ozanı Şemsi Yastıman'ın eğlenceli plağı; insanoğlunun uzay sevdasının türkülere yansıması. Rus kozmonotların atmosfer dışına çıkışı ve Amerikalı astronotların aya gidişi, Türkiye'de de heyecanla karşılanmıştı. Bu dönemde art arda mevzuyla alakalı plaklar yapıldı ama Yastıman'inki hepsinden öte: Türkiye'yi ziyarete gelen uzaylıları karşısına oturtuyor ve onlarla "konsültasyon" yapıyor. Başta onları tanımaya yönelik sorular soruyor, sonrasında onlara memleket ahvalini anlatıyor ve bir anlamda döneminin fotoğrafını çekiyor. Bu yönüyle memlekette yapılmış ilk belgesel plaklardan.

Folk singer Şemsi Yastıman's fun record; reflecting on mankind's excitement for aliens. Russian cosmonauts and American astronauts going to space and flying to the moon were met with great interest in Turkey. During this period, many records with this thematic context were published, but none of them were like Yastıman's. In his song, he is greeting the aliens and discusses Earth and outer-space with them. At first he asks questions to get to know them, then tells them about the country and delivers a current summary of it. From this point of view, it can be seen as one of the first documentary records of the country.

→ ÇAĞRI

YARINİSTAN

Nedim Hazar Bora ve Geo Schaller tarafından kurulan, kendilerini "Almanya - Türkiye müzik koalisyonu" olarak tanıtan topluluk. '80'li yılların başında Almanya'ya gelen, Hazar takma adını alan ve burada bulunan bir başka siyasî sürgün olan Şanar Yurdatapan'la çalışmalar yapan Nedim Bora, Yarinistan'ı "komik, romantik, şen, çılgın, acımasızca provokatif hatta anarşistçe ve aynı zamanda çok dilli" bir grup olarak tanımlıyor ve yaptıklarını şöyle anlatıyor: "Bir çok Türkiyeli gencin bir kulağında disko müziği, bir kulağında geleneksel Türk müziği var. Bundan yola çıkarak böyle bir bileşimi canlandırmaya çalıştık." Repertuarlarında Türkçe dışında Almanca ve Kürtçe şarkılar da var. Grubun adı, Almanca "morgenland" kelimesinden esinle oluşturulmuş. İlk albümleri, 1986 tarihli. Dört albümleri var. Bu albümlerdeki şarkıları '80'li yıllarda Almanya'yı karış karış dolaşarak verdikleri 250'yi aşkın konserde seslendirmişler ve politik sebeplerle giremedikleri Türkiye hariç bütün dünyada bu konserlerini sürdürmüşler.

Nedim Hazar Bora and Geo Schaller founded this group as a "Germany - Turkey music coalition". Nedim Bora, who came to Germany in the early '80s and took the pseudonym Hazar, studied with Şanar Yurdatapan, a political exile like him. He describes the group as "funny, romantic, happy, crazy, unforgivingly provocative, even anarchist and at the same time multi-lingual". He explained their style as this: "a lot of young Turkish have disco music in one ear, traditional Turkish music in the other ear. Based on this, we tried to reach such a combination." Besides Turkish songs, they also have Kurdish and German songs in their repertoire. The group's name is inspired by the German word "Morgenland". Their first album was published in 1986 and afterwards they created a total of four albums. They have performed these songs during the '80s in more than 250 concerts in Germany and all around the world, except for Turkey, which they avoided for political reasons.

→ KOBRA

ZÜLFÜ LİVANELİ

'70'li yılların başından itibaren yaptığı albümlerle bir dönemin fotoğrafını çeken, o dönem yaşanan acıları bugüne taşıyan devrimci şarkıcı. Plakları sadece Türkiye'de değil, tüm dünyada ilgi gördü. Bunda, bir kısmını sürgünde yapmış olmasının payı büyük: Türkiyeli müzikseverler, Livaneli şarkılarını (plakları yasak olduğu için) elden ele dolaşan çekme kasetlerden dinledi. '70'li yılların başında İsveç ve Fransa'da, '80'li yıllarda Almanya'da yaşadı. Halk müziği tavrına getirdiği yenilikler ve türküleri yaylı sazlarla harmanladığı düzenlemeler çok sevildi, memleket müziğinde bunlar sayesinde yeni bir hat açıldı. Şarkıları dilden dile yayıldı, kitlelerce seslendirildi. Konserleri, yüzbinlerce dinleyicinin bir araya geldiği büyük buluşmalara dönüştü.

A revolutionary singer whose albums from the '70s were like snapshots documenting a period. His music has carried historical memories to the present. His records were not only highly esteemed in Turkey, but all over the world. Despite the prohibition of his records and his time in exile, his popularity was furthered by Turkish music lovers who listened to Livaneli's cassettes and circulated them far and wide. He lived in Sweden and France in the early '70s and in Germany in the 1980s. The new attitude he brought to folk music and his reinterpretations with stringed instruments became very popular - thanks to this, a new wave started in Turkey's music. His songs were passed around through word of mouth and his concerts were grand gatherings of hundreds of thousands of listeners, all singing his songs together. Despite the banning of his albums, his songs were passed around through word of mouth and his concerts were grand gatherings of hundreds of thousands of listeners, all singing his songs together.

→ AHMET KAYA

KÜNYE / *IMPRINT*

KÜRATÖR VE YAZAR / *CURATOR AND AUTHOR*

Murat Meriç

SANAT YÖNETİMİ / *ARTISTIC DIRECTION*

Can Sungu, Malve Lippmann

ILLÜSTRASYON / *ILLUSTRATION*

Christine Gensheimer

GRAFİK TASARIMI / *GRAPHIC DESIGN*

Jan Grygoriew, jangry.com

ÇEVİRİ / *TRANSLATION*

Esra Akkaya

DÜZELTİ / *TEXT EDITING*

Maike Suhr, Megan Black

TEKNİK YÖNETİM / *TECHNICAL DIRECTION*

Joe Green

SOSYAL MEDYA VE BASIN / *SOCIAL MEDIA AND PRESS*

Selim Özadar

© bi'bak

Berlin, 2018

bi-bak.de

Prinzenallee 59, 13359 Berlin

The image shows a dark, grainy field of stars, likely a star cluster or galaxy core. A white circle is centered on a specific star, which is labeled 'bi'bak'. The star is a bright, yellowish-white point of light. The surrounding field contains many other stars of varying brightness and colors, including some blue and red stars. The overall appearance is that of a deep-sky astronomical photograph with significant noise and grain.